

Takurda-o Markus

Rem-se rɔ n-me à:

Takan-de ɔn Ma-to m-Rerem 1:1-13

Senge-m Yeso n-me ɔn hun-ne ye o-Gariri
1:14—9:50

Cir-mo o-Gariri ha-mo o-Urusharima 10:1-52

Ho-ut ta'voor-to ur-kom yow yow o-
Urusharima ne 11:1—15:47

Ine-m Yeso ut-marimar 16:1-8

Rwuun-mo ɔn Wan-Koyan cas ɔn da-mo ɔn wu
n-ton ne ɔn ine-mo ɔn ne ut-marimar 16:9-
20

Yohana Wa-m-Yo'os ɔn hun-ne m-ho

(Mati 3:1-12; Ruka 3:1-18; Yoha 1:19-28)

¹ **Ma-to m-Rerem** to ka, to ma Yeso
Kiristi,* Wà-wu Shir. Hogo no bo ka **Ma-to**
m-Rerem to Shir to takne à.

² Cin n-ga ne wu ken net-wu, **wan-Rwor ɔn**
Ma-to Shir, jin-de ɔn wu **Ishaya.** Wu gene rii-
yo Shir zee yo he m-kor ɔn co à. Wu zee,
“Gwot Shir a tomon wan-tom o ɔn wu be-de ɔn
hun-ne.

Wua tomsune wan-tom, wu zongsute hun-ne
remen haan-mo ɔn **Wà-wu Shir.**”[†]

³ “Hun-ne a hoge cor-o ɔn ka wan-tom-wu o-kot.
Wu ro ye m-zee, ‘Yawe no roon.
Ja'asu no wu hur-ur no.

* **Bor-o gaan:1 1:1** Wu Shir daagne à. † **Bor-o gaan:2 1:2**
Hyen komo: Mara 3:1.

Nɔ zongɛ remen haan-mɔ ɔn wu.' "‡

⁴ Ka bɔ-o taknɛ hond hond bɔ **Ishaya** genɛ à. Ka nɛt-wu a m-zɛɛ **Yohana** Wa-m-Yo'os ɔn **hun-nɛ m-hɔ**, hun-nɛ hogurɔ cɔr-o ɔn wu o-kot. Wu rɔ yɛ m-zɛɛ, "Es nɔ a yo'os nɔ n-mɛ m-hɔ. Yɛ ɛsɛ a yo'ostɛ yɛ n-mɛ m-hɔ à, yɛ kututɛ yɛ ho'ostɛ **ba'as-to** ɔn yɛ o ka tɔ yɛ nomɛ Shir à. Yɛ muunte be-de ɔn wu. Wu soks **ba'as-to** ɔn yɛ."

⁵ Yan-dak-o o-Judiya yɛ ma'asurɔ m-rwuun deen be-de ɔn wu, kap ɔn yan-dak-o o-Urusharima nɛ. Yɛ rɔ m-rwor ɔn **ba'as-to** ɔn yɛ. Wu rɔ yɛ m-yo'os n-mɛ ɔn Roog-o o-Joda.

⁶ **Yohana** rɔ ɔn cɔp-o o-gund nɛ, o ɔn can-se o-dorom. Wu rɔ ɔn hap-yo o-ka nɛ ɔn byon gego. Rii-yo m-rɛ yo ɔn wu, yɛgɛ-'e yɛ ɔn sɔ nɛ yɛ o-kot. §

⁷ Wu rɔ yɛ m-rurɛ ɔn Ma-to Shir. Wu rɔ m-zɛɛ, "Wu ken wu roon ɔn jim ɔn de wu jiishe mɛ à. Mɛ bo'os us ɔn ka'antɛ-to ɔn wu á.

⁸ Mɛ ɔn hi ɔn de, m-hɔ mɔ mɛ nɔ m-yo'os, amba wu nɛ, ɔn **Kukt-o Shir** wu he nɔ m-yo'os."

A yo'ostɛ Yɛso n-tɛ m-hɔ

(Mati 3:13—4:11; Ruka 3:21-22; 4:1-13)

⁹ **Yohana** rɔ ɔn yo'os ɔn hun-nɛ. Yɛso rwuunurɔ bɔ-o o-Nazaret ɔn dak-o o-Gariri. **Yohana** yo'osurɔ wu ɔn Roog-o o-Joda.

¹⁰ Yɛso rɔ m-rwuun n-mɛ m-hɔ, ba ɔn naas o-da, wu hyanurɔ a m-tiks ut-ke'entɛ n-Tɔn o shir. **Kukt-o Shir** rɔ m-kergene untun sha-mɔ o-gorop, o cirurɔ be-de ɔn wu.

‡ **Bɔr-o gaan:3 1:3** Hyen komo: Isha 40:3 (ɔt-Girik). § **Bɔr-o gaan:6 1:6** Hyen komo: 2Gwm 1:8.

11 A hɔguru ɔr n-Tɔn ɔ Shir. Ɔ rɔ m-zee, “Wɔ rɔ Wà re, wu me m-con à. Me o-zak un wɔ ne deen.”*

Wa-ut-raks megerte Yeso

(Mati 3:13—4:11; Ruka 3:21-22; 4:1-13)

12 Un ra-o **Kukt-o Shir** cirute be-ur Yeso à. **Kukt-o Shir** kuturu wu, wu ru o-kot.

13 Wu ma'asuru kanɛ ut-ho kwooz-ut yoor [40]. **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** rɔ wu ut-meger ko wua nom **ur-ba'as** be-de Shir à. Yeso ro be-de nem rɔ à, **yan-tom-ye Shir** ye ro wu m-gu.

Yeso cirig daag

un yan-neke-mo un wu

(Mati 4:12-22; Ruka 4:14-15; 5:1-11)

14 De ken ho-de, a tɔwturu **Yohana** un kur-o m-ke'et. Bɔ a tɔwte wu un kur-o m-ke'et à, a rewuru ut-ho hiin ká da-de, Yeso cowuru n-me un dak-o o-Gariri. Wu doruru ka dak-o, wu ro un rure un hun-ne **Ma-to m-Rerem** to Shir.

15 Wu rɔ m-zee, “Ho-de un ko-Gwomo Shir wosonte, de wu hette m-rwuun un gwomo-to un wu ne à. Ho'os nɔ **ba'as**-ut nɔ, nɔ muun, nɔ kon wu. Nɔ dek **Ma-to m-Rerem** to Shir to a nɔ m-rure à.”†

16 De ken ho-de, wu rɔ un dore un riib-o un Mar-o o-Gariri. Wu hyanuru ye ken yan-ship un jan-ye nen yoor. Jin-to un ye Simon un Andarawus heno un wu. Ye rɔ un neks ut-yo n-me o-mar.

* **Bɔr-o gaan:11 1:11** Hyen komo: Taka 22:2; Bɔng 2:7; Isha 42:1; Mati 3:17; 12:18; Mark 9:7; Ruka 3:22. † **Bɔr-o gaan:15 1:15** Hyen komo: Mati 3:2.

17 Yēso zēeru yē, “D̄ond n̄o mē, man muut n̄o yan-neke-m re remen n̄o hantut̄e hun-nē yē dor̄utē c̄ow-yo Shir.”

18 B̄o Sim̄on nē hoḡutē ma-tō un̄ wū à, yē ho'osurū yo-tō un̄ yē h̄or-m-h̄or. Yē argurū wū m-dorē.

19 B̄o yē dor̄utē wū à, yē argurū un̄ co hiin. Wū doorū m-hyan un̄ yē ken yan-ship un̄ jan-yē. Jin-tō un̄ yē **Yakubu** un̄ **Yohana**, yakar Zebedi. Yē r̄o n-mē o-hat. Yē r̄o un̄ ja'as-dē ut-yo.

20 B̄o Yēso hyentē yē à, wū zēerū yē haan yē dorē wū. Ba un̄ naas o-da, yē yagurū tat un̄ yē (Zebedi) n-mē o-hat mossē un̄ ya-ur-guwus nē. Yē argurū wū m-dorē.

Yēso ruuttē ko-ya-ut-k̄ot
(Ruka 4:31-37)

21 Yēso un̄ yan-neke-m̄o un̄ wū nē c̄owurū b̄o-o Kapanahum. B̄o **Ho-de ur-Wuwe** woontē à, Yēso c̄owurū un̄ **kuke-o un̄ yoos un̄ Ma-tō Shir**. Wū yoosurū yē kan̄e.

22 Yē bopurū o-nu un̄ yoos-de un̄ wū, remen wū yoosutē yē untun̄ ko-gwomo. De nom̄ untun̄ de un̄ yan-Yoos-de un̄ **karamsa-o Mosa** á. De ma un̄ yē, yoos-de rott m-'wons á.‡

23 Yē kan̄e un̄ **kuke-o un̄ yoos un̄ Ma-tō Shir**, wū ken net-wū ro kon wū ko-ya-ut-k̄ot da'ē ur-hi à. Ba un̄ naas o-da wū shergurū us-kan.

24 Wū zēerū, “¿Ya mossē tē un̄ w̄o nē, w̄o Yēso ko-ya-o-Nazaret? ¿W̄o un̄ haan tē o m-sabarse? Tē nepstē w̄o, **W̄o r̄o ko-wan-ba-m-kuk̄op wu Shir!**”

‡ **B̄or-o gaan:22 1:22** Hyen komo: Mati 7:28-29.

25 Bɔ ka net-wu zette kaane à, Yeso hurguru ko-**ya-ut-kot** ut-gaag. Wu zeeru wu, “Res no, ru un hi-de un wu!”

26 Bɔ ka ko-**ya-ut-kot**-wu hogute ma-ut Yeso à, wu soru ka net-wu n-dak. Ka net-wu takuru us-zap. Ka da-de ne, wu sherguru us-kan, ko-**ya-ut-kot** ruuru un hi-de un wu.

27 Kap o un hun-ne ye ro kane à, ye hyanuru hyat-to takne à. Ye ma'asuru un cot-se un hi un de un ye. Ye zee, “¿A'a, yan yo ne kaane? Yoos-de un wu ro un hon. Ma-to un wu ro m-'wons ne, har **ya-ut-kot** ro un m-nom o-dorotte un ma-to un wu ne.”

28 Bɔ un kaane, Yeso ruuru ur-jin hor-m-hor un kap hon un dak-o o-Gariri.

*Yeso taasute ko-moon Simon gom
(Mati 8:14-17; Ruka 4:38-41)*

29 Yeso un yan-neke-mo un wu ne, mosse un **Yakubu** un **Yohana** ne rwuunuru un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**. Bɔ wu rwunte à, wu cowuru un den-o Simon ne un Andarawus.

30 Ko-moon Simon ro domb. Wur-o dengute wu o-ra. Bɔ Yeso tuwte ka hur-o à, ba m-naas o-da, ye ruru wu ma-to un wur-o un wu.

31 Bɔ Yeso hogute à, Yeso hyogburu be-de un wu. Yeso bopuru wu o-kom. Yeso 'yonsuru wu. Gom arguru m-ta, har wu regturu Yeso ne un or un wu ne ne.

*Yeso taaste gom-se un hun-ne deen
(Mati 8:14-17; Ruka 4:38-41)*

32 Bɔ ho-ur hebute à, hun-ne ma'asuru Yeso un deknè un ya-us-gom, kap un ye **ya-ut-kot** da'e ur-hi ne à.

33 Ya-o-bɔ mɔrgurɔ ɔn ish ye hyenet.

34 Wɔ taasurɔ ya-ɔs-gɔm deen ko wɔ ke ɔn gɔn gɔm-o ɔn wɔ ne. Wɔ ruuturɔ **ya-ɔt-kɔt** deen. Wɔ yage **ya-ɔt-kɔt** ye teperte á, remen ye nepste wɔ rɔ **Wà-wɔ Shir**.

*Yeso rworog Ma-tɔ Shir ɔn dak-o o-Gariri
(Ruka 4:42-44)*

35 ɔn **kan**-o o-kiit, cin ba ish-o ɔn gas. Yeso inurɔ. Wɔ cɔwurɔ o-kɔt be-de ba ɔn net. Kane Yeso kone Shir.

36 Bɔ wɔ ruute kane à, Simɔn ne ɔn or ɔn wɔ ne ye rwunurɔ Yeso o-hoob.

37 Bɔ ye hyente wɔ à, ye zeeru wɔ, “Kowan wɔ rɔ wɔ o-hoob.”

38 Wɔ zeeru ye, “A cɔw nɔ ɔn bɔ-tɔ rɔ o-co à, ɔm rurɔt Ma-tɔ Shir kane tomso. O rwɔ'e ɔm haante.”

39 Yeso komurɔ dore ɔn hon ɔn dak-o o-Gariri kap, wɔ rɔ ɔn ko'ot ɔn Ma-tɔ Shir ɔn kuke-tɔ ɔn yoos ɔn Ma-tɔ Shir. Wɔ ruuturɔ **ya-ɔt-kɔt** ɔn hi-tɔ ɔn hun-ne. §

*Yeso taasute ko-cim, cim-tɔ ɔn wɔ
(Mati 8:1-4; Ruka 5:12-16)*

40 De ken hɔ-de, wɔ ken ko-**cim**-wɔ haanurɔ us-kon be-ur Yeso. Wɔ kwukturɔ ɔn her-o Yeso. Wɔ zeeru Yeso, “Urege o conog, wɔa hoks me m-taase ɔn gɔm re.”

41 Yeso hogurɔ 'wɔn-de ɔn wɔ, Yeso tabburɔ o-kom, wɔ ci'urɔ ká ko-**cim**-wɔ, Yeso zeeru wɔ, “ɔm conog, ká **cim**-tɔ te.”

§ **Bɔr-o gaan:39 1:39** Hyen komo: Mati 4:23; 9:35.

⁴² Yeso rɔ ʊt-ma, **cim**-ʊt taaru ka net-wu ba un naas o-da. Wur-o un wu warguru por por.

⁴³ Yeso nakuru wu ʊt-to, ka da-de Yeso yagu wu aragte.

⁴⁴ Yeso zeeru wu, “Wo jar o rur rii-yo kore á. Amba neke o kute wan-**Cow un kon-se Shir** hi un du bo a taasu wo ʊt-**cim** à. O **sekeseke**-to **Mosa** zee à. Ka bo-o hun-ne he m-nap unze a taasutu wo ʊt-**cim**.”*

⁴⁵ Amba ka net-wu ruuru, wu taknu rwor un ka ma-to ko kené. Wu ma'asuru m-rure un hun-ne rii-yo nome à. Bo a taase wu **cim**-to un wu à, har Yeso wu do hoks m-cow o-bo a hyenet wu á. Amba wu she'etunuru reeno o-kot. Hun-ne ye un ko kené ye ma'asuru m-ha be-de un wu.

Bɔr-us yoor

Yeso 'yonste ko-ryam
(Mati 9:1-8; Ruka 5:17-26)

¹ Bo ho-ʊt doote à, Yeso muunuru komo bo-o o-Kapanahum. Hun-ne hoguru wu muunte o-hur.

² Bo ye hogute à, ye morguru deen be-de wu comse à. A un kum be-de un hwo o-na á, remen moor-to un hun-ne. N-me n-do ne hun-ne shiiste. Wu ro ye m-rure un Ma-to Shir.

³ Ye ken ye dooru m-nekne un ko-ryam ne. Nen nass-ye dekne wu n-te o-kerem.

⁴ Amba remen moor-to un hun-ne, ye kum be-de m-cow ye woot be-ur Yeso á. Bo ye hyente kaane à, ye daaru n-ton ur-doob, ye pyaaru ur-hek n-ton be-de Yeso rɔ à. Bo ye pyeete ur-hek à,

* **Bɔr-o gaan:44 1:44** Hyen komo: Rewi 14:1-32.

ye tųwturu ko-ryam n-me o-kerem ne o wu rotte domb à.

⁵ Bō Yeso hyente rii-yo ye nōme à, wu napuru unze ye shereg un wu. Wu zeeru ko-ryam, “Nay re, um sokste **ba'as-ut** ru.”

⁶ Tō, ye ken yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ye ro kanē tara. Bō ye hogute ma-tō Yeso zee ko-ryam à, ye zeeru un hur-de un ye,

⁷ “¿Ya hante ka net-wu zeet kaane? Wu yo'ogte Shir. Wan wu bō'ose sokse un hun-ne **ba'as-to** un ye se Shir un hon-de un wu.”

⁸ Ba un naas o-da, Yeso napuru barag-se un ye kap un kut-o un wu. Wu zeeru ye, “¿Remen yan o notte us-barag kaane un hur un nō?”

⁹ ¿Ya jiishe, a zee ko-ryam ‘A soksutu wō **ba'as-ut** ru,’ kō a zee wu, ‘Ine ge, o mos kerem-o ru, o arag jo?’”

¹⁰ Yeso dooru ye m-zee, “Tō, yage um kutu nō, nō nept unze me **Wà-wu un net** rō m-'wons ne, me bō'ose sokse un hun-ne **ba'as-to** un ye.”

¹¹ Bō wu zette kaane à, wu zeeru ko-ryam, “Ine ge, o mos kerem-o ru, o arag jo.”

¹² Ka net-wu inuru ge, wu mossuru kerem-o un wu. Wu ruuru un yish-ye un hun-ne har ye bopuru nu. Ye sekemsuru Shir ur-bongon ur-bongon. Ye zeeru, “Wuuu, te wet m-hyan kaane á.”

Yeso ak Rewi

(Mati 9:9-13; Ruka 5:27-32)

¹³ De ken hō-de, Yeso dooru m-ru n-riib o o-mar. Hun-ne ma'asuru m-morge be-de un wu. Wu zeeru ye m-yoose.

14 Bō wū komte ye m-yoose à, wū inurū wū argurū un co. Wū hyanurū wū ken net-wū jin-de un wū **Rewi** (wà Arupayes). Wū rō tara m-senge un kuke-ō atte un goks un hwor-ye un tar à. Yeso zeerū wū, “Dōnd me.” Wū inurū, wū dorurū Yeso.

15 Ka da-de, komo Yeso haanurū un hur-o **Rewi** un yan-neke-mō un wū ne. Ye rō un re un rii-yo m-re un yan-goks un hwor-ye un tar ne un ya-ut-**ba'as** ne. Gōn ka hun-ne ye, ye rō un dore un Yeso ut-mōor ne.

16 Yan-Yoos-de un **karamsa-o MosaParisa**-ne, ye hyanurū wū rō m-re un rii-yo m-re be-ur gaan un ya-ut-**ba'as** ne un yan-goks un hwor-ye un tar ne. Ye citurū yan-neke-mō un wū. Ye zeerū, “¿Remen yan o ne wū rotte un re un rii-yo m-re mōsse un yan-goks un hwor-ye un tar ne un ya-ut-**ba'as** ne?”

17 Bō Yeso hogute kaane à, wū zeerū ye, “Ye rō ba un gōm à ye un hoob-ō un ko-ya-ʉs-baat á, amba ya-ʉs-gōm. Me un haan remen kashi un hun-ne á. Me un haan remen ya-ut-**ba'as**.”

Ma-to o-swoot

(Mati 9:14-17; Ruka 5:33-39)

18 De ken hō-de, yan-neke-m **Yohana** Wa-m-**Yo'os un hun-ne m-hō** ye rō o-swoot. **Parisa**-ne ye rō m-nōm kaane tomso. Ye ken hun-ne ye haanurū be-ur Yeso, ye citurū wū, “¿Re nome yan-neke-m **Yohana** un yan-neke-mō un **Parisa**-ne rotte m-nōm o-swoot remen Shir, amba ye ma ru rō m-nōm á?”

19 Yeso shasurū ye un sha-mō ut-ma, wū zeerū, “To, ¿a nome kaane? ¿Wa-ur-ge un nay-ne ye un

wu ne ye yage re ʉn rii-yo m-re mosse ʉn wu ne?
Ay, a nome kaane á.

²⁰ Se de ho-de a he m-dek ʉn ka wa-ur-ge-wu
à, ka ho-de o ye he m-yage ʉn re ʉn rii-yo m-re.”

²¹ Yeso zeeru, “Magund-ur ut a de m-dap be-de
ʉn gund-o pu-o á. ¿A mosse ur-ut ur-pu-de ne?
Pu-de-ur a yiish ur-ut kyaar, har arag-mo n-ga.

²² Komo yatt-wu he wuʉs m-ke m-pu mo ʉn
tur-o o-ka o-ut á, remen mo pu'e moa caat tur-o
o-ka. Ka ke-mo ukse, komo ka tur-o o-ka o naase.
Remen kaane, a duus ke-m pu-mo ʉn tur-o o-ka
o-pu o.”

Ho-de ur-Wuwe

(Mati 12:1-8; Ruka 6:1-5)

²³ De ken ho-de ne, **Ho-de ur-Wuwe**, Yeso ro
m-arag ʉn cow n-tete o ʉn kat-o ʉn hyo. Ye ro
ur-hew, yan-neke-mo ʉn wu ye taknu m-jet ʉn
rop-to ʉn hyo.*

²⁴ **Parisa**-ne hyanuru. Bo ye hyente à, ye zeeru
Yeso, “A'a, ¿re nome notte m-jet ʉn rop-to ʉn hyo
Ho-de ur-Wuwe? ¿Ho-de **Mosa** zette a nom m-
senge ʉn de á?”

²⁵ Yeso zeeru ye, “¿No wet m-karante rii-yo
Dawuda nome á? ¿Da-o wu hoge mer à, wu ʉn
or ʉn wu ne à? Baks no.

²⁶ Da-o Abiyata ro'e ko-Gwomo-wu ʉn kɔn-se
Shir à, **Dawuda** ro m-neke ʉn or ʉn wu ne ne.
Wu cowuru Depi-o Shir.† Wu 'wossuru ga-to a
esse remen Shir à, to udepe net re á se yan-**Cow**

* **Bor-ʉs yoor:23 2:23** Hyen komo: Kara 23:25. † **Bor-ʉs yoor:26 2:26** ʉt-Girik: Hur-o Shir.

un kon-se Shir, Dawuda reeru to har wu ya'uru or un wu ne."‡§

²⁷ Ka da-de, Yeso zeeru ye, "Shir nomog Ho-de ur-Wuwe, wu nom de remen a waragte guw-ne ye un de á. Wu nomog ka ho-de, remen wu guut na.

²⁸ Tomso ne, **Wà-wu un net**, wu ro ko-gwomo-wu bo'ose daag un rii-yo a he m-nom un ka **Ho-de ur-Wuwe** de à."

Bor-us tet

Wan-kom-o margan

(Mati 12:9-14; Ruka 6:6-11)

¹ De ken ho-de, **Ho-de ur-Wuwe**, Yeso dooru m-cow un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**. Wu hyanuru wu ken net-wu kané wan-kom-o margan.

² To, ye ken hun-ne ye ro kané ye conog ye shipk Yeso **ur-ba'as**. Ye ma'asuru Yeso un tuwe un yish ko wua taasu wu ka gom-o o-kom à. Ye dek unze Yeso dosse wu ka gom-o **Ho-de ur-Wuwe**, ye ship Yeso o ká be-de **ur-ba'as**. Ye kumug o ka cow-yo ye hette wu m-heet be-de un piish ut-ma à.

³ Yeso zeeru wan-kom-o margan, "Hyokne o ine ge un co-o un kowan."

⁴ Ka da-de ne, wu cituru hun-ne, "¿Ya **karamsa-o Mosa** zee a he m-nom **Ho-de ur-Wuwe**? ¿A nom rii yo-yo, ko o-so-yo? ¿A gu net a doote wu ut-ho, ko de a ho wu?" Ye resuru tek.

‡ **Bor-us** yoor:26 2:26 Hyen komo: Rewi 24:9. § **Bor-us** yoor:26 2:25-26 Hyen komo: 1Sam 21:1-6.

⁵ Wʉ gwoturu ye gwot-o ʉs-ryaab. Men-ut naasute wʉ remen cikt-de un ye. Ka da-de, wʉ zeeru ka net-wʉ, “Neks kom-o ru.” Wʉ neksuru kom-o un wʉ. Gom taaru.

⁶ Ba un naas o-da **Parisa**-ne ruuru, ye gamuru ut-hi un hun-ne ko-Gwomo **Here** ne ye wʉ rotte ut-tuw à. Ye hooburu o-cow ye hoot Yeso.

Hun-ne morgute n-riib o-mar

⁷⁻⁸ Yeso inuru mosse un yan-neke-mo un wʉ ne. Ye haaru n-riib o o-mar. Moor-to un hun-ne deen un dak-o o-Gariri ye doruru wʉ, har yan-dak-o o-Judiya, un yan-bo-o o-Urusharima ne, dak-o o-Idumiya, un hun-ne ne ye un jit-de un Roog-o o-Joda, raag-o o-Taya o-Sidon ne. Hono o-dak ye haanuru be-de un wʉ. Ye hogusute kap rem-se wʉ ro m-nom à.

⁹ Bo ye morgute à, Yeso zeeru yan-neke-mo un wʉ ye essu wʉ hat-o rek-o, taase moor-to un hun-ne megumse wʉ.

¹⁰ Wʉ be'esute wʉ taasute ya-ʉs-gom deen gom-se un ye, har kap ya-ʉs-gom ye ro m-mond be-de un wʉ ye ci'it wʉ.*

¹¹ Da-o ye **ya-ut-kot** da'e ur-hi à, hyane Yeso à, ye kwukturu un co-o un wʉ. Ye zeeru ʉs-kan, “Wʉ wʉ **Wà-wu Shir**.”

¹² Wʉ kangsuru ye, ye yage wʉ m-rwuunte kaane.

Yan-neke-m Yeso nen op un yoor (Mati 10:1-4; Ruka 6:12-16)

* **Bɔr-ʉs tet:10 3:9-10** Hyen komo: Mark 4:1; Ruka 5:1-3.

13 Yešo daaguru ye ken yan-neke-mo un wu ye, ye neke, ye deet o-haag un wu ne, yan-neke-mo un wu argu m-ha.

14-15 Wu daaguru nen op un yoor, wu eguru ye ur-jin yan-Tom ye un wu. Ye ma'aste m-neke un wu ne, ye kotuté hun-ne Ma-to Shir, ye kumut 'wons-mo un ruut un **ya-ut-kot** un hi-to un hun-ne.

16-19 Jin-to un ye to ka, nen op un yoor-ye wu daage à:

Simon (wu Yešo ru'e ur-jin Bitrus à),

Yakubu (wà Zebedi),

un heno un wu **Yohana** (ye wu ru'e ur-jin yakar Buwanajis à, yakar-ye ut-dàkàr),
tomso

Andarawus, un

Pirip,

Bataromi, un

Matiyos,

Tomas,

Yakubu (wà Arupayes), un

Taddiyus, un

Simon (ya o-**Kan'ana**), tomso

Yahudas Iskariyoti wu (wu ya'ase Yešo un kom-to un ya-ut-yage à).

Yešo un Beruzabur

(ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot ne)

(Mati 12:22-32; Ruka 11:14-23; 12:10)

20 Ka da-de, Yešo cɔwuru o ken hur-o, komo moor-to un hun-ne dooru m-go'one be-de un wu, har wu kum da-o un re un rii-yo m-re un yan-neke-mo un wu ne á.

21 Da-o ɔr ʉn wʉ ne hogɛ kaane à, ye ruuru ye bupt wʉ. Ye ʉn nɔm kaane remen ye ken hun-ne ye rɔ m-zee, “Wʉ rɔ kus kus.”

22 Yan-Yoos-de ʉn **karamsa**-o **Mosa** ye kergene bɔ-o o-Urusharima à, ye zeeru, “**Ko-Gwomo-wʉ ʉn ya-ʉt-kɔt** daag wʉ ʉr-hi. ʉn beeb-de ʉn **ko-Gwomo-wʉ ʉn ya-ʉt-kɔt**† o wʉ rotte ʉn ruut ʉn ya-ʉt-kɔt.”‡

23 Bɔ Yeso hogute ma-to ʉn ye à, wʉ agnuru ye be-de ʉn wʉ. Ka da-de ne, wʉ cituru ye. Wʉ zeeru, “¿Re o ne **ko-Gwomo-wʉ ʉn ya-ʉt-kɔt** he ruut ʉn hi ʉn de ʉn wʉ?” Bɔ wʉ citte ye kaane à, wʉ taknu ye m-yoose ʉn sha-mo ʉt-ma.

24 Wʉ zeeru, “Urege hun-ne ye ʉn o ken dak-o wongute ye rɔ ʉr-gun kur-ʉt ʉt-kur ʉn hi ʉn de ʉn ye, cakru-mo ka dak-o hette.

25 Kaane o, hun-ne ye ʉn o ken hur-o, ye wonge kur-ʉt ʉt-kur. Ye ma'asuru m-dum ʉn hi ʉn de ʉn ye, caage-mo ka, ka hur-o hette.

26 Gwomo-to ʉn **ko-Gwomo-wʉ ʉn ya-ʉt-kɔt** komo, to wonge kur-ʉt ʉt-kur, to rɔ m-dum, jesse-mo, to he'e.

27 Yatt-wʉ he m-cow ʉn hur-o ʉn ko-beeb-wʉ kuuste saw-to ʉn wʉ á, se wʉ shipste wʉ ʉr-takan. Wʉ geks ka da-de ne, wʉ cakarsute hur-o ʉn wʉ.

28 Nip-o me no m-rure, Shir a sokse hun-ne kap **ba'as-to** ye nome wʉ à, o-yo'og ne o ye nome wʉ à,

29 amba wʉ yo'oge **Kukt-o Shir** à, a sokse ka net-wʉ **ba'as-de** ʉn wʉ á. Ka **ba'as-de** dea she'et

† **Bɔr-ʉs tet:22 3:22** ʉt-Girik: Beruzabur. ‡ **Bɔr-ʉs tet:22 3:22** Hyen komo: Mati 9:34; 10:25.

be-de ʊn wʊ kɔ ɔ ke da-ɔ.”§

³⁰ Yeso ʊn rwɔr kaane, remen ye zeeg, “**Ko-Gwomo-wʊ ʊn ya-ʊt-kɔt** daag wʊ ʊr-hi.”

*Inu Yeso ʊn hen-ne Yeso ne
(Mati 12:46-50; Ruka 8:19-21)*

³¹⁻³² Hun-ne ʊt-moɔr ne ro tara tara. Yeso ro n-tete ɔ ʊn ye. Wʊ ro ye ʊt-ma, inu ʊn wʊ woɔnuru ʊn hen-ne ye ʊn wʊ ne. Ye esuru n-do. Ye tomuru wʊ rwuun wʊ nom ʊt-ma ʊn ye ne. Wʊ ken wʊ zeeru wʊ, “Inu ru wʊ ka ʊn hen-ne ru ne n-do. Ye rɔ ʊn hoob-o ru.”

³³ Wʊ shasuru ye, wʊ zeeru, “¿Wan wʊ ne ro inu re ʊn hen-ne re ne?”

³⁴ Wʊ guturu hun-ne ye hwo wʊ n-tete ɔ ʊn ye à. Wʊ zeeru, “Inu re wʊ ka ʊn hen-ne re ne.

³⁵ Wʊ nome rii-yo Shir cone à, campo, kɔ ne'a, wʊ rɔ heno re, wʊ rɔ komo inu re.”

Bɔr-ʊs nass

*Wan-kap ʊn go
(Mati 13:1-9; Ruka 8:4-8)*

¹ Yeso inuru eso, wʊ ruuru n-riib ɔ o-mar, komo wʊ taknu yoose ʊn hun-ne. Ye morguru deen be-de ʊn wʊ. Bɔ ye morge deen à, wʊ cowuru o-hat wʊ she'eturu n-me ʊn ɔ n-te o-mar. Hun-ne rɔ o-zang n-riib ɔ o-mar.*

² Wʊ yoosuru ye ʊs-rem ʊt-moɔr ne ʊn sha-mo ʊt-ma.

³ Wʊ zeeru, “Raks nɔ, nɔ hogute ma-to ʊm he nɔ m-rure à. Wʊ ken net-wʊ ruug o-pup kap ʊn go.

§ **Bɔr-ʊs tet:29 3:29** Hyen komo: Ruka 12:10. * **Bɔr-ʊs nass:1 4:1** Hyen komo: Ruka 5:1-3.

⁴ Wū rō un kap un go, ye ken go-ye he'enuru n-riib n-cow. Yege-no haanuru, ye corogsuru ye.

⁵ Ye ken go-ye he'enuru be-de ut-ta'ar be-de un ba m-hu deen. Ba un naas o-da, ye poturu remen dak-o rott ur-duw kané á.

⁶ Da-o ho-ur dakne à, ye kakuru, remen geer-se un ye cow n-dak á.

⁷ Ye ken go-ye he'enuru be-de yokor-qs rō à. Ye poturu, ye bo'osuru. Yokor-qs tupnuru, se megumsuru ye, ye hoge m-sok har ye dukt ur-bon ne á.

⁸ Ye ken go-ye he'enuru be-de ut-wuur. Ye poturu. Ye bo'osuru ur-bon ne. Ye dukuru. Ye nomuru ya'ane. Ye ken ye ur-kwooz un op [30]. Ye ken ye kwooz-ut tet [60] ko kwooz-ut taan [100]."

⁹ Ka da-de, Yeso zeeru ye, "Kap wū rō ut-to ne to m-hoge à, wū hoge."

Rii-yo hante riig-mo un sha-mo ut-ma à

(Mati 13:10-17; Ruka 8:9-10)

¹⁰ Da-o hor-o, Yeso ro un hon-de un wū. Ka op un yoor-ye, yan-neke-mo un wū, un ye ken ye ne, ye haaru be-de un wū ye hwooru wū n-tete. Ye cituru wū yo ka sha-mo ut-ma to rō à.

¹¹ Wū zeeru ye, "No ye ya'ase Shir hur-ur nō à, nō ye Shir ya'e nō nept ma-to un gwomo-to un wū. Ye ya'ase Shir hur-de un ye á, ye a m-yoose un sha-mo ut-ma.

¹² Remen a shoosté Ma-to Shir:

" 'Yea hyen yo me m-nom à

amba yea hoks m-nap un yo me m-nom á.

Yea hoge yo me m-zee à, amba yea nep á;

taasɔ ye waktɔnɛ be-de Shir a soksɔtɛ ye ɔt-
ba'as. †

*Bɔ ma-tɔ ɔn ka wan-kap ɔn gɔ wɔ rɔ à
 (Mati 13:18-23; Ruka 8:11-15)*

¹³ Ka da-de, Yeso zeeru ye, “Urege nɔ nap ka sha-mɔ ɔt-ma tɔ á, nɔa nep ɔ ka sha-mɔ ɔt-ma tɔ kusɛ á.

¹⁴ Ka wan-kap ɔn gɔ wɔ, Ma-tɔ Shir tɔ wɔ rɔ m-kap.

¹⁵ Ye ka gɔ-ye ye he'ene n-riib ɔn cɔw à, no corɔgsuru ye, sha-mɔ ɔn ka hun-ne ye mɔ ka, ye a rure Ma-tɔ Shir à. Ye hogusse, ba ɔn naas o-da, **ko-Gwomo-wɔ ɔn ya-ɔt-kɔt** wɔonuru, wɔ deksuru tɔ.

¹⁶ Kaane ɔ tomso, ka gɔ-ye, ye a kape n-te ɔt-ta'ar à, sha-mɔ ɔn ka hun-ne ye mɔ ka, ye hoge Ma-tɔ Shir à. Ba ɔn naas o-da, ye goksuru tɔ o-zak o-zak.

¹⁷ Amba ye ess tɔ ɔr-hur á. Bɔ ye she'ette hiin à, ye ho'osuru tɔ. Yo ka ɔn kor remen koɔb-ɔr bok ye, komo hun-ne suutu ye ɔs-cenene ɔnze ye gokste Ma-tɔ Shir, ye hoks gaag ɔt-men á.

¹⁸ Ka gɔ-ye, he'ene n-te ɔn yokor à, ye rɔ ka ye hoge Ma-tɔ Shir à.

¹⁹ Amba hoob-ɔ ɔn rii-yo ɔn hono o-dak yo rwɔ'uru ye ɔn co. A rɔ ye m-raks ɔn gɔp-de ɔn hoob-ɔ o-kwum. Komo ɔn gɔp-de ɔn se ken rem-se, se naasuru Ma-tɔ Shir ɔn hur-de ɔn ye. Remen kaane, se wenuru m-duk.

²⁰ Ka gɔ-ye, ye a gɔ'e be-de ɔt-wuur à, ye rɔ ka ye hoge Ma-tɔ Shir à, har tɔ she'eturu ɔn hur-de

† **Bɔr-ɔs nass:12 4:12** Hyen komo: Isha 6:9-10 (ɔt-Girik).

ʉn ye, tɔ nɔmuru ʉr-bon be-de ʉn ye. ʉn hur-de ʉn wu ken wu, ya wu rɔ ʉntun ka go-yo yo rɔ m-kum ʉn ya'ane ʉr-kwooz ʉn op [30] à. ʉn hur-de ʉn wu ken wu komo yo rɔ m-kum kwooz-ʉt tet [60]. ʉn hur-de ʉn wu ken wu, yo rɔ m-kum kwooz-ʉt taan [100].”

Sha-mo ʉn ma-to ʉr-pitirra
(Ruka 8:16-18)

²¹ Ka da-de, Yeso cituru ye, “¿A ʉn daps ʉr-pitirra remen a hɔkte de o-shaar? ¿Ko ʉn kus-o o-kwuur? Ay, amba remen a sekt de n-ton be-de a he m-hyan à.‡

²² Bɔ ʉn rii-yo rɔ wukusse à, rwuun-mo yo he'e cas cas.§

²³ Kap wu rɔ ʉt-to ne tɔ m-hoge à, wu hoge.”

²⁴ Yeso dooru ye m-rure ʉt-ma. Wu zeeru, “Baks nɔ yo nɔ hoge à ʉr-bon ne. Kɔk-de o mesute wu ken wu à de a hette wɔ m-me'esse, har a doo wɔ.*

²⁵ Ko-wan-rii, wu a m-do'e. Wu rotte ne á, ko ya o-rii-yo yo wu rotte hiin à, a rumus yo, a yage wu ʉt-kom m-zar.”†

Sha-mo ʉn ma-to ʉn go-ye potne à

²⁶ Yeso dooru ye ʉn rure ʉt-ma. Wu zeeru, “**Gwomo-to Shir** ya tɔ rɔ ʉntun ko-ya-tom wu kape go ʉn kat-o ʉn wu à.

²⁷ A rewuru ʉt-hɔ, go poturu, ye bo'osuru, wu nap bɔ takne á.

‡ **Bɔr-ʉs nass:21 4:21** Hyen komo: Mati 5:15; Ruka 11:33.

§ **Bɔr-ʉs nass:22 4:22** Hyen komo: Mati 10:26; Ruka 12:2.

* **Bɔr-ʉs nass:24 4:24** Hyen komo: Mati 7:2; Ruka 6:38.

† **Bɔr-ʉs nass:25 4:25** Hyen komo: Mati 13:12; 25:29; Ruka 19:26.

28 O-dak ʉn hi ʉn de ʉn o, o ro m-'ya rii-yo m-re. Poton-mo ro ʉr-takan. Ye pote, ye dukuru. ʉjime ye nomuru ya'ane.

29 Da-o kat-o nense, wu tomuru ya-m-ce ʉn kunt-de m-ce ne remen kat-o wooste m-ce.”‡

*Sha-mo ʉn ma-to
ʉn ya'ane-yo o-mosta*

(Mati 13:31-32,34; Ruka 13:18-19)

30 Yeso zeeru ye, “ʉʉn yaane ʉm hette m-hongse **Gwomo-to Shir**? ʉYa ʉn ma-to ne ʉm hette m-rwunte ʉn sha-mo ʉn to?

31 Gwomo-to ʉn wu to ro untun ya'ane-yo o-**mosta** yo a go'e n-dak à. Ko de nomte yo jiishte ya'ane kap ʉs-rek à.

32 Yo jiishuru kap o ʉn gugooq-o, a go'e n-me o-wak à. Yo nomuru caari-se ʉs-jet, har no ro m-cire ʉn se ye ce ʉt-kur.”

33 ʉn sha-mo ʉt-ma deen gon to ka, Yeso rure ye Ma-to Shir hond hond bo ye he hoks m-nap à.

34 Wu ruru ye rii á, se de ʉn sha-mo ʉt-ma ne. Amba pakse o, wu ro ʉn rwunte ʉn yan-neke-mo ʉn wu koyan.

Yeso reste m-yo m-ho ne

(Mati 8:23-27; Ruka 8:22-25)

35 Ka da-de ne m-rim, Yeso zeeru yan-neke-mo ʉn wu, “Haan a pes no jit-de o-mar.”

36 Yan-neke-mo ʉn wu ye yagnuru hun-ne, ʉt-moor ne ye cowuru o-hat be-de Yeso ro à. Ye nekuru. To ken hat-to ro kon tomso ne ʉt-rek-to.

‡ **Bɔr-ʉs nass:29 4:29** Hyen komo: Jowe 3:13.

³⁷ Ye ro m-neke, caari-mo m-yo taknuru. Ho-m ro m-tam o-hat. Mo ro m-he'ebe n-me har mo un he de m-shoos o-hat.

³⁸ Yeso ro m-rew n-me o-hat so ur-tur un jim. Hi-de un wu ro russe un rii-o atte un rus ur-hi a. Ye 'yonsuru wu. Ye zeeru wu, "Wa-ur-Yoos, ashi! ¿Wo was a? Te ka he m-sabarse!"

³⁹ Ka da-de, wu inuru m-rew, wu hururu m-yo ut-gaag. Wu zeeru o-mar, "Res temb." Yo-m resuru tek. Mar-o resuru temb.

⁴⁰ Wu zeeru ye, "¿Yan yo hante notte un hoge o-gyer? ¿Har m-moka no sher be-de Shir a?"

⁴¹ Ye hoguru o-gyer deen. Ye zeeru hi un de un ye, "Wuuu, ¿Ya un gon net-wu kaane wu yo-m ro wu o-dorotte m-ho ne?"

Bɔr-ʉs taan

*Taas un gom-o un
wu ya-ut-kot da'e ur-hi a
(Mati 8:28-34; Ruka 8:26-39)*

¹ Yeso un yan-neke-mo un wu ne pasuru de ka jit-de o-mar de, un dak-o o-Garasa.

² Da-o Yeso ru'e o-hat a, ba un naas o-da, wu ken net-wu ro kon wu ko-**ya-ut-kot** da'e ur-hi a. Wu rwuunuru be-de us-saag, wu go'onute un Yeso ne.

³ Wu ro m-ma'as m-she'et un pak-to ut-ta'ar be-de a m-jok ut-u a. Wu ro m-gege a ko ut-kwom.

⁴ Ko a gegurse na-se un wu ut-kom ne ut-kwom ut-kwom, wu jetemse to war war. Yatt-wu ro wu m-hoks m-gaag a.

⁵ Ko de ke da-de, m-tet m-how ne, wu ro n-te un saag-se un pak-to ut-ta'ar, n-ton ut-haag. Wu

ma'asuru ʉs-kan kanɛ. Wu ro m-monomse ʉn hi ʉn de ʉn wu ʉt-ta'ar ʉt-ta'ar.

⁶ Da-ɔ wu hyambe Yeso à, wu kawuru Yeso o-rek. Wu woburu. Wu kwukturu ʉn co Yeso.

⁷ Wu sherguru ʉs-kan. Wu zeeru, “Yeso, **Wà-wu Shir**, n-ton, ʉya da wo ʉn me ne? Hakkure, ʉm mossute wo ʉn Shir ne, wo 'ya me ʉr-koob á!”

⁸ Wu ʉn zee yo ka remen Yeso zeste ko-**ya-ʉt-kot**, “Ru no ʉn hi-de ʉn ka net-wu.”

⁹ Bɔ ka net-wu konte Yeso à, Yeso cituru wu. Yeso zeeru wu, “ʉJin ʉn du ro waane?”

Wu shasuru Yeso, “ ‘Timb,’ me wu ʉn hon-de á, te deen.”

¹⁰ Wu konuru Yeso komo wu zeeru, “Yeso hakkure, taasɔ o yen te ʉn ka be-de.”

¹¹ ʉn ka be-de ne, caari-ɔ ʉn kur-ɔ ʉn arede ro ʉt-re n-ton ʉr-haag.

¹² Ya-ʉt-kot konuru Yeso. Ye zeeru, “Yeso tuwut te be-de ʉn arede yage te cuwut ye.”

¹³ Yeso ya'uru ye o-cow. Ya-ʉt-kot ruuru be-de ʉn ka net-wu, ye cowuru ʉn hi-to ʉn arede. Kur-ɔ ʉn arede dugu-ʉs yoor [2,000]. Arede yirigburu o-mar. Bɔ ye yirigbute à, ye duuzburu n-me o-mar. Ho-m reeru ye kap.

¹⁴ Bɔ yan-gut-de ʉn arede hyente rii-yo nome à, ye somuru ʉs-rek, ha-mo ʉn bo-ɔ ro yow yow à. Ye runduru ya-o-bo ʉn riib-se ʉn o ne ka ma-to. Hun-ne rwuunuru, ye hyenet rii-yo kore à.

¹⁵ Ye haanuru be-ur Yeso, ye hyanuru wu **ya-ʉt-kot** ro daage ʉr-hi à. Wu ro tara ʉn gund-ɔ ʉn wu ne hokke ʉn weer-se ʉn wu ne. Ye hoguru o-gyer. Ye hyanag ʉt-hyat.

16 Komo ye hyane rii-yo kore ka net-wu ya-ut-kot da'e ur-hi à, un ka arede-ye ne un yish-ye un ye à, ye ruru hun-ne ye rwuune so o-bo à rii-yo kore à.

17 Ye taknu kon-ʉs Yeso wu yaksu ye dak-o un ye.

18 Yeso ro m-cow o-hat wu yagute ka dak-o o ka. Ka net-wu ne wu **ya-ut-kot** ro daage ur-hi à konuru Yeso 'ye wu o-cow wu dorute wu.

19 Amba Yeso dek ma-to un wu á. Yeso zeeru, "Ji o-hur be-ur yan-yen-du du. O rure ye rem-se Wan-Koyan nomu wo à, un bo wu hyane 'won un du à."

20 Ka net-wu arguru m-neke. Wu taknu rwor un ka ma-to un ka dak-o o a m-zee *Bo-ut Op* à. Wu ro m-rwor un ka rem-se ut-moor ne se Yeso nomu wu à. Hun-ne kap ye bopuru ʉs-nu remen ye hogute rii-yo ut-hyat.

*Yeso taasute nen yoor gom-se un ye
(Mati 9:18-26; Ruka 8:40-56)*

21 Komo Yeso cowuru o-hat wu dooru m-pas un jit-de o-mar. Bo wu woobute à, hun-ne deen morguru be-de un wu n-riib o-mar.

22 Wu ken net-wu haanuru, jin-de un wu Jaros. Wan-gaan be-de un yan-co ye un kuke-o atte un yoos un Ma-to Shir à. Bo wu hyente Yeso à, wu kwukturu un co-o un wu.

23 Wu gapursuru Yeso, wu zeeru, "Yeso, me ka haane be un du. Wa re wan-ne'a-wu ro un kom-to Shir. Um conog o he, o ci wu un kom-ut ru ko ka gom-o ro m-ta à, wu nom hoog."

24 Yeso arguru wu m-dore. Ye arguru m-neke. Hun-ne deen doruru Yeso. Ye ro wu m-megemse.

25 Wʉ ken ne'a-wʉ ro kon wʉ gɔm bope à, hak-ʉs ɔp ʉs-yoor [12] hyó-m ro m-du ʉn wur-ɔ ʉn wʉ.

26 Wʉ swoog ʉr-koob deen ʉn kom-to ʉn ya-ʉs-ba'at ʉt-moor ne. Bo ʉn rem-se wʉ rotte ʉn kom-to ʉn wʉ à, kap ɔ ʉn se se teeste ʉn hoob-ɔ ʉs-baat remen gɔm-ɔ ʉn wʉ teet. Gɔm ro wʉ m-muun n-hwʉk n-hwʉk.

27 Wʉ hogʉsute Yeso ro ʉn taas ʉs-gom. Wʉ pa'anuru so ʉn jim-de ʉn wʉ n-me ʉn moor-to ʉn hun-ne wʉ ci'it gund-o Yeso.

28 Wʉ zeeru ʉn hur-de ʉn wʉ, “Ko bo ʉn gund-o Yeso ɔ de ʉm ci'e, ɔ bo'osute gɔm re teet.”

29 Bo wʉ ci'ite gund-o Yeso à, hyó-mo ʉn wʉ arguru m-ka ba ʉn rem. Wʉ hoguru ʉn wur-ɔ ʉn wʉ gɔm taag.

30 Ba ʉn naas o-da, Yeso napuru Shir ruutte se ken myot-se ʉn wur-ɔ ʉn wʉ, wʉ napuru ʉnze wʉ ken ci'ig wʉ. Wʉ byanduru n-me ʉn moor-to ʉn hun-ne wʉ nept wʉ ci'e wʉ à. Wʉ zeeru, “¿Wan wʉ ne ci'e me o-gund?”

31 Yan-neke-mo ʉn wʉ zeeru wʉ, “Gwot ka moor-to ʉn hun-ne to. ¿Wa nep net-wʉ ci'e gund-o ru?”

32 Ka da-de, wʉ gutruru remen wʉ hyenet wʉ nome kaane à.

33 Ne'a tomso, bo wʉ nepte rii-yo takne ʉn wʉ ne à, wʉ haanuru gyer-o-gyer. Wʉ ro ʉs-zap. Wʉ kwʉkturu ʉn co Yeso, wʉ ruru wʉ bo ʉn rii-yo takne à.

34 Yeso zeeru wʉ, “Wà re, wan-ne'a bo o sherte ʉn me ne à, gɔm ru taag. Ji o-hur, hur-ʉr gaan. Oa do m-muun á.”

35 Wʉ ro ʉt-ma, yɛ ken yɛ rʉwʉnʉrʉ ʉn hur-o ʉn wan-co-wʉ ʉn kuke-ɔ attɛ ʉn yoos ʉn Ma-to Shir à. Yɛ zɛɛrʉ ka wan-co-wʉ, “¿Yan yo wɔttɛ ʉn rangsɛ ʉn Wa-ʉr-Yoos? Wà ru wan-ne'a merestɛ.”

36 Kɔ dɛ yɛ zettɛ kaanɛ, ʉnze wà wan-ne'a merestɛ à, Yɛso was ʉn tɔ nɛ á. Wʉ zɛɛrʉ wan-co, “Yagɛ o-gyɛr. Shɛr hur-ʉr gaan cot.”

37 Bɔ Yɛso rurʉtʉ wʉ kaanɛ à, yɛ argurʉ m-nekɛ ʉn ka nɛt-wʉ nɛ, amba Yɛso dɛk hun-nɛ á, sɛ Bitrus, ʉn **Yakubu**, ʉn **Yohana** (heno **Yakubu**) nɛ.

38 Bɔ yɛ woottɛ ʉn hur-o Jaros à (wan-co ʉn **kuke-ɔ ʉn yoos ʉn Ma-to Shir** à), Yɛso 'wossʉrʉ hun-nɛ kanɛ deen. Yɛ ro ʉs-'wɔn.

39 Bɔ wʉ tʉwtɛ à, wʉ zɛɛrʉ yɛ, “¿Remen yan ɔ nottɛ ʉs-'wɔn? Ay, wan-ne'a-wʉ mar á. Rew-mɔ wʉ rottɛ.”

40 Yɛ nemsʉrʉ wʉ nemes-to o-yo'og. Wʉ ruutʉrʉ bɔ ʉn yɛ ro kanɛ kap à n-dɔ. Wʉ dɛkʉrʉ bɔ ʉn tato-ɔ ʉn wan-ne'a ʉn inu ʉn wan-ne'a nɛ ʉn yɛ ka nɛn tet yɛ nɛ yɛ wʉ rottɛ m-nekɛ ʉn yɛ nɛ à. Yɛ cɔwʉrʉ be-de ʉr-u.

41 Yɛso bopʉrʉ kom-ɔ ʉn ka wan-ne'a-wʉ. Wʉ zɛɛrʉ wan-ne'a, “Tarita kumi!” (Wata, “Wan-ne'a, ʉm zɛɛg, inɛ gɛ!”)

42 Ba ʉn naas o-da, wan-ne'a inʉrʉ gɛ. Wʉ yawgʉrʉ ʉn na-se ʉn wʉ. Hak-se ʉn ka wan-ne'a-wʉ ɔp ʉs-yoor [12]. Kɔwan bopʉ o-nu. Rem-se ʉt-hyat se ka yɛ hyanɛ.

43 Yɛso kangsʉrʉ yɛ. Wʉ zɛɛrʉ, “Nɔ jar nɔ rʉrɛ nɛt á, amba 'ya nɔ wan-ne'a rii-yo m-re.”

Bɔr-ʉs cind

*A yagute Yeso ut-yage un bo-o un wu
(Mati 13:53-58; Ruka 4:16-30)*

¹ Yeso inuru un ka bo-o, wu warguru un bo-o un wu o-Nazaret. Yan-neke-mo un wu nekuru un wu ne.

² Bo **Ho-de ur-Wuwe** woonte à, wu taknu yoose un hun-ne un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**. Hun-ne mɔrguru deen. Bo ye hogute wu à, ye bopuru ʉs-nu. Ye zeeru,

“Ka net-wu ne, ʒke ne o wu kume ka nap-se kaane? Gwot gon caari-to ut-hyat to wu ro m-nom à!

³ Ashi, ʒwu wu ka wan-shaab? ʒWà **Meri**, sek-wu **Yakubu** ne un Yosi ne, Yahudas ne, Simon ne? Hen-ne ye un wu ne, yan-ne'a-ne ye ro kon kané be un na.” Ka da-de ne, ye kuturu Yeso ut-yage.

⁴ Ka da-de, Yeso zeeru ye, “Ko kene a m-bom un wan-rwor un Ma-to Shir, amba yan-bo-o un wu, be-de a mate wu à, ko wu ro un rwor un Ma-to Shir, ye ro m-was un to ne har ye bɔpt to á.”*

⁵ Yeso wu hoks nom ut-hyat kané á, se de ya-ʉs-gom hiin ye wu ci'e un kom-to un wu à, gom-ʉs taaru ye.

⁶ Wu bopuru nu. Wu hyanag hyat-to un yan-bo-o un wu remen koob-de un m-sheer be-de un wu. Wu dɔrguru ut-bo to ro o-zang à. Wu masuru un yoose un hun-ne Ma-to Shir.

* **Bɔr-ʉs cind:4 6:4** Hyen komo: Yoha 4:44.

Yeso tomog nen op un yoor
(Mati 10:5-15; Ruka 9:1-6)

⁷ Wʊ agnʊrʊ yan-neke-mo un wʊ nen op un yoor [12] be-ur gaan. Wʊ taknʊ tom-se un ye yoor yoor, ye yoose hun-ne Ma-to Shir. Wʊ ya'uru ye 'wons-mo un ruut un **ya-ʊt-kɔt** ye da'e un hi-to un hun-ne à.

⁸ Wʊ nakuru ye ʊt-to, wʊ zeeru ye, “Nɔ ine m-neke, nɔ jar nɔ dek rii á, se kɔ-yo m-neke, nɔ he m-dek. Nɔ dek rii-yo m-re á. Nɔ dek ba-o ʊr-ess á. Nɔ dek hwɔr á.

⁹ Nɔ ine m-neke, nɔ tʊp ʊt-ka'ante. Nɔ dek cop-ʊt yoor á se to ro un wur-ʊt nɔ à cot.”

¹⁰ Wʊ dooru ye m-rure ʊt-ma. Wʊ zeeru, “Nɔ kume hur-o nɔ comsute à, she'et nɔ kanɛ har nɔ ruut un ka bo-o.

¹¹ Nɔ wo'e be-de a yage nɔ m-goks à, kɔ m-raag un ma-ʊt nɔ ne à. Da-o nɔ ine m-arag un ka be-de, kukt nɔ hu-mo un na-ʊs nɔ. Nɔ hʊste kom-ʊt nɔ o ka ho-de Shir he ye piishe ʊt-ma à.”†‡

¹² Bɔ wʊ komte ye m-rure un ka ma-to à, ye ruuru, ye ruru hun-ne. Ye ro m-zee, “Ho'os nɔ **ba'as-ʊt** nɔ, nɔ muun, nɔ kon Shir. Wʊa soks **ba'as-ʊt** nɔ.”

¹³ Ye ruuturu **ya-ʊt-kɔt** deen ye da'e hi-to un hun-ne à. Bɔ ye 'woste ya-ʊs-gom deen à, ye duusuru ye m-now. Ye konuru Shir. Gom-ʊs taaru ye.§

† **Bɔr-ʊs cind:11 6:8-11** Hyen komo: Ruka 10:4-11. ‡ **Bɔr-ʊs cind:11 6:11** Hyen komo: Seng 13:51. § **Bɔr-ʊs cind:13 6:13** Hyen komo: Yaku 5:14.

Mar-m Yohana Wa-m-Yo'os
ʉn hun-ne m-ho
(Mati 14:1-12; Ruka 9:7-9)

¹⁴ Yeso ruug ʉr-jin kɔ kene har ko-Gwomo **Here** [Atipas] hoguru ma-to ʉn wu. Hun-ne kap ye ma'asuru ʉs-barag. Ye ro m-zee, “¿Wan wu ne ro ʉn nom ʉn ka hyat-to kaane?” Ye ken ye zeeru “**Yohana** wu. Wu ro'e ʉn m-yo'os ʉn hun-ne n-te m-ho à. Wu wu Shir 'yonse be-de m-margan ne. Wu wu a ya'ase ka beeb-de.”

¹⁵ Ye ken ye zeeru, “Ay, **Ereja** wu.”

Ye ken ye zeeru, “Ay, wan-rwor ʉn Ma-to Shir wu ʉntun ka ye haane n-ga à.”*

¹⁶ Bɔ **Here** hogute ma-ut Yeso à, wu zeeru, “**Yohana** wu ʉm rwo'e a kups hi-de ʉn wu à, wu ine ʉn hog ne!”

¹⁷ **Here** ʉn zee kááne remen se ken hak-se n-ga ne, wu ʉn hi ʉn de ʉn wu, wu rwo'og a ship **Yohana**. A rwo'uru wu ʉn kuke-o m-ke'et. Wu ʉn nom kaane remen wu gaag ne'a hen ʉn wu, Herodiya cin ba campo ʉn wu ʉn mar. Jin-ur campo ʉn wu ro Pirip.

¹⁸ **Here** ʉn nom kaane remen **Yohana** ma'aste wu m-rure ʉnze, ʉdepe wu ge ne'a hen ʉn wu á.†

¹⁹ Ne'a suuru **Yohana** ʉs-ryaab har wu conog wu ho wu. Amba Herodiya kum ʉr-be á.

²⁰ Ko-Gwomo **Here** ro ʉn gyer-o **Yohana**. Wu nak wu kashi ʉn net-wu, wan-ba-m-kukop. Remen kaane, wu essuru wu be-de rii a ci wu á. Wu ro m-zo'ore deen da-o **Yohana** ro ut-ma ʉn

* **Bɔr-ʉs cind:15 6:14-15** Hyen komo: Mati 16:14; Mark 8:28; Ruka 9:19. † **Bɔr-ʉs cind:18 6:17-18** Hyen komo: Ruka 3:19-20.

wu ne. Amba kap un kaane ne, wu ro un hoge un rerem-mo un ma-to un wu.

²¹ Amba de ken ho-de, Herodiya kumuru caari-de ur-ho. Ka ho-de, ko-Gwomo **Here** ro un baks un ho-de a mate wu à. Wu nomuru o-biki. Wu banuru gwomo-ne ye un wu, un sek-ye ne ye un karma-ne un sek-ye ne ye un dak-o o-Gariri.

²² Bo ye morgute un biki-o un wu à, wa Herodiya wan-ne'a, wu cowuru be-de un ye. Wu hewuru us-hew. Zak-o reeru ka ya-o-biki ye deen, kap un ko-Gwomo **Here** ne. Ko-Gwomo hakuru o-nu, wu zeeru ka wan-ne'a-wu "Kay, kon me rii-yo o cone à, kap man ya'as wo yo."

²³ Wu tonduru ka wan-ne'a-wu. Wu zeeru, "Koyan yo o kone be un de, har purug-de un gwomo-ut re, man hoks wo m-ya'as."

²⁴ Bo wan-ne'a hogute kaane à, wu ruuru, wu haaru be-ur inu un wu. Wu zeeru wu, "Hoge ma-to ko-Gwomo zee à, wu zee koyan yo um kone wu, wua ya'as me. ¿Yan yo ne um he wu m-kon?"

Inu un wu zeeru wu, "Ha o kon wu hi-ur **Yohana** Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho."

²⁵ To, wu muunuru, hor-m-hor be-de un ko-Gwomo. Wu konuru wu, wu zeeru, "Hi-ur **Yohana** Wa-m-Yo'os de um cone o huu me m-moka n-me o-kok."

²⁶ Bo ko-Gwomo hogute kaane à, men-ut naasuru wu deen remen wu regusute wu tondsute be-de un ya-o-biki. Wu con wu yage shoos un ma-to un wu á.

²⁷ Remen kaane, ba un naas o-da, wu tomuru ko-karma. Wu zeeru, "Ha o kupsunu me hi-ur **Yohana**." Wu arguru m-neke be-de **Yohana** ro ke'o à, wu kupsuru hi-de un wu.

28 Wʉ neknurʉ ʉn de ne n-me o-koʔ. Wʉ ya'asurʉ ka wan-ne'a-wʉ. Wan-ne'a ya'asurʉ inu ʉn wʉ.

29 Da-o yan-neke-m **Yohana** hoge bo a nome à, ye haarʉ, ye dekurʉ u-de ʉn wʉ, ye jokurʉ.

*Yeso reegtʉte hun-ne
dugu-ʉs taan [5,000]*

(Mati 14:13-21; Ruka 9:10-17; Yoha 6:1-14)

30 Yan-Tom Yeso, ye wʉ tome ye rur Ma-to Shir à, ye muunurʉ, ye morgurʉ be-ur Yeso. Ye rurʉ wʉ kap rii-yo ye nome à ʉn rii-yo ye yoos ne à.

31 To, ye ro wʉ m-rure, hun-ne doru ye, ye ma'asurʉ m-haan be-de ʉn wʉ ye hogutʉ ma-ut Yeso. Ye ka ro m-nekne, ye ka ro m-arag, har Yeso kum da-o ʉn re ʉn rii-yo m-re á. Wʉ zeerʉ yan-neke-mo ʉn wʉ, "Haan no, a paks no, a wuwe no hiin."

32 Ye cowurʉ o-hat, ye ro m-neke be-de ʉn ba ʉn net ʉn hon-de ʉn ye.

33 Ashi, hun-ne deen hyanag neke-mo ʉn ye. Ye nepste ʉn ye ne. Ye rwuunurʉ ʉn ko o ke bo-o. Ye argurʉ teerʉ ʉs-rek. Ye ro ʉn dore n-riib o o-mar. Ye ba'urʉ Yeso ne m-wo reeno be-de ye he'e à.

34 Yeso woburʉ. Bo wʉ rwuunte o-hat à, wʉ 'wossurʉ hun-ne ut-moor ne deen ye be'este wʉ m-wo. To, wʉ hyanurʉ ye. Ye ka untun yege-ca. Ye rotte ko-ya-ur-gut á. Wʉ hogurʉ 'won-de ʉn ye. Wʉ taknʉ yoose ʉn ye se ken rem-se deen.‡

35 To, da-o wʉ ro ye m-yoose à, yan-neke-mo ʉn wʉ hyanurʉ ho-ur teeste. Ye haarʉ be-ur Yeso.

‡ **Bɔr-ʉs cind:34 6:34** Hyen komo: Qog 27:17; 1Gwm 22:17; 2Nom 18:16; Izik 34:5; Mati 9:36.

Ye zɛerɔ, “Hɔ-ur teeste. Hur-ut rɔ kɔn kanɛ yow yow á.

³⁶ Sɛ o 'yons yɛ kaanɛ yɛ tɔwɔt yan-bo-ut katnɛ tɔ rɔ kanɛ à, yɛ oonɔtɛ hi un de un yɛ rii-yo m-rɛ.”

³⁷ Amba Yeso hakurɔ o-nu, wɔ zɛerɔ yɛ, “Ya nɔ yɛ rii-yo m-rɛ un hi un nɔ.”

Ye zɛerɔ Yeso, “Hɔn un ka moor-to un hun-nɛ tɔ, ¿ke nɛ ɔ tɛ he kum un hwɔr-yɛ tɛ hette yɛ m-coks à? ¿Wa ya'e tɛ ka rii-yo kaanɛ? Sɛ dɛ tɛ nomɛ guwɔs-de ut-hɔ zungu-ɔs yoor tɛ hokstɔ yɛ m-rɛegte.”

³⁸ Yeso citurɔ yɛ, “¿Burodi-ut re tɔ rɔ nɔ? Ha nɔ nɔ gwɔtɔn.”

Bɔ yɛ heete m-gwɔt à yɛ muunurɔ. Ye zɛerɔ wɔ, “Burodi-ut taan un jan nɛ yoor tɛ hyanɛ.”

³⁹ Bɔ wɔ hogute shas-o un yɛ à, wɔ zɛerɔ hun-nɛ kap, “She'et nɔ be-de un gwo-ut yar-to kur-ut ut-kur.”

⁴⁰ Ye nɛ yɛ she'eturɔ kur-ut ut-kur. Tɔ ken kur-to nɛ zungu-o gaan [100], tɔ ken kur-to kwooz-ut yoor un ɔp [50].

⁴¹ Bɔ yɛ she'ette à, Yeso jaksurɔ yish-yɛ un wɔ n-Tɔn ɔ shir, wɔ nomurɔ Shir ur-bɔngɔn. Bɔ wɔ komte Shir nomɛ ur-bɔngɔn à, ka da-de nɛ, wɔ bosurɔ ka burɔdi-to bos-ut ut-bos. Ka bos-to wɔ bosre à, wɔ wongurɔ yan-neke-mɔ un wɔ un ka jan-yɛ nɛ yoor. Ye heeturɔ ka hun-nɛ yɛ kap.

⁴² Hɔn un moor-to un yɛ kap yɛ rɛerɔ tɔ, yɛ ciig har tɔ kus,

⁴³ har yɛ kamsurɔ tɔ kusse à koor-ut ɔp ut-yoor [12].

44 Be-de ʉn ka ye re à campo-ne dugu-ʉs taan [5,000].

*Yeso nomog ʉr-hew n-ton m-ho
(Mati 14:22-33; Yoha 6:15-21)*

45 Bɔ Yeso komte reegte ʉn hun-ne à, ba ʉn naas o-da, wʉ zeeru yan-neke-mo ʉn wʉ ye tuw o-hat ye neke, ye pes o-mar, ye wo ʉn o ken bo-o o a m-zee o-Besayada. Wʉ komo wʉ 'yonsute ka hun-ne ye.

46 Bɔ wʉ 'yonste hun-ne à, wʉ daaru ʉr-haag remen wʉ konot Shir.

47 Bɔ tet-m woonte à, yan-neke-mo ʉn wʉ ro o-hat n-tete o o-mar. Yeso ne wʉ ro kanee o-zang ʉn hon-de ʉn wʉ.

48 Wʉ hyamburu yan-neke-mo ʉn wʉ ro dum-o m-nak o-hat. Hat-o yagute m-neke remen yo-m ro o m-muunte ʉs-ajima ne. Ka da-de ne, cin ba ho-ur ro ʉn rwuun, wʉ kawuru ye. Wʉ ro m-yawag n-ton m-ho ʉs-na ʉs-na. Wʉ woot be-de ʉn ye.

49 Amba bo ye hyambute wʉ roon à, wʉ ro m-yawgunee n-ton m-ho mo o-mar, ye nomuru ʉs-barag. Ye zeeru, “¿Ko ko-marimar-wu?” Ye taknuru ʉs-kan se o-gyer.

50 Ko wʉ ke, bo wʉ hyambute Yeso à, wʉ zapuru ʉs-zap. Yeso tepsburu ye hor-m-hor. Wʉ zeeru ye, “Ho'os no hur ʉn no. Yage no o-gyer. Me wʉ.”

51 Ka da-de, wʉ woburu be-de ʉn ye. Wʉ cowuru o-hat. Yo-m resuru tomso ne. Ye ne ye bopuru ʉs-nu deen.

⁵² Kɔ de wɔ reegtute hun-ne ʊn yish-ye ʊn ye à, ye ʊngo nap beeb-ur Yeso á. Hur-de ʊn ye hoks m-nap á.

*Yeso taasute ya-ʊs-gom
gom-se ʊn ye ʊn dak-o o-Genesaret
(Mati 14:34-36)*

⁵³ Ye pasuru ur-jit, ye wooru ʊn dak-o o-Genesaret. Ye gaguru o-hat ʊn riib-o o-mar.

⁵⁴ Bɔ ye rwuunte à, ba ʊn naas o-da, hun-ne napuru ʊnze Yeso wu.

⁵⁵ Ye doruru ʊt-bo, hun-ne masuru wu m-hante ya-ʊs-gom ʊs-rek ʊs-rek n-te ʊn kerem-to ʊn ye. Kɔ o ke dak-o ye hoge Yeso ro, ye heeturu ye.

⁵⁶ Kap be-de wu cowe à, ʊn bo-ʊt rek-to kɔ bo-ʊt caari, ʊn riib ne, ye rʊssuru ya-ʊs-gom be-de ʊt-baab. Ye konuru Yeso wu yage ye ci kɔ riib-o ʊn cop-o ʊn wu. Bɔ ʊn ya-ʊs-gom ye ci'e o à, gom-ʊs taaru ye.

Bɔr-ʊs ta'yoor

*Dore ʊn jor-se ʊn ya-n-ga-ye
ʊn rem-se ʊn ye ne
(Mati 15:1-9)*

¹ De ken ho-de, **Parisa**-ne morguru be-ur Yeso mosse ʊn ye ken ye ne yan-Yoos-de ʊn **karamsa-o Mosa**. Ye woonuru rwuun-mo o-Urusharima remen ye hyenet Yeso.

² Ye hyanuru ye ken **yan-neke-m Yeso** ye. Ye ro ʊn re ʊn rii ʊt-ri'in ne ʊn kom-to ʊn ye, ba ye ʊn sapt, bɔ **Parisa**-ne zee ye ye sapt à.

³ **Yahuda**-ne, yagunte de **Parisa**-ne, ye ro un dore un rem-se ya-n-ga-ye yoose ye à. Ye ro mre un rii á, se ye saptussute ut-kom ur-bon ne bo ye 'wosse tat un ye ne ro m-nom n-ga à.

⁴ Tomso ne ye ro un re un rii-yo mre be-de ut-baab á, se ye saptussute. Ka da-de ne yette un re un rii-yo mre yo un be-de ut-baab. Se ken jor-se ro kon deen se tat un ye ne zee ye dore à. Se yette m-so'os ut-kok, ut-tur ne, rii-yo ye duuste rii un to.

⁵ Remen kaane, **Parisa**-ne un yan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** ne ye cituru Yeso. Ye zeeru, “¿Ya hante yan-neke-m ru ye rotte un dore un jor-se ya-n-ga-ye á? Ye rotte un re un rii ut-ri'in ne un kom-to un ye.”

⁶ Yeso shasuru ye, “Ee, **Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir** wu rworog ma-ut no hond hond, no ya-o-shepe! Hoge no rii-yo wu gene à. Wu geneg unze, Shir zee,

“ ‘Ka hun-ne ye ro me ur-bongon bo o-nu, amba ye ya'as me hur-de un ye á.

⁷ Bongon-de ye ro me m-nome à, hwaa o.

Remen, ye ro un yoos un **karamsa**-o un hunne

sa o zee **karamsa**-to Shir.’* ”

⁸ Yeso dooru ye m-zee, “Kaane o no m-nom. No m-yage un **karamsa**-o Shir, notte un dore un jor-ʉs tat no ne.”

⁹ Yeso dooru m-do, wu zeeru ye, “¿Weer-ʉs no se ka? No m-muut un **karamsa**-o Shir hwaa remen no dorute jor-ʉs tat no ne!

* **Bɔr-ʉs ta'yoor:7 7:7** Hyen komo: Isha 29:13 (ut-Girik).

10 Bʉ-o gaan, **Mosa** zeste, 'Ya tato ru ʉn inu ru ne ʉt-gos. Wʉ pyape tat ʉn wʉ à, kɔ inu ʉn wʉ, a ho wʉ.'†

11 Amba nɔ ʉr-yoos ʉnze ʉrege net rɔ ʉn yo ken rii-yo ne yo wʉ heete m-gu ʉn tato ʉn wʉ kɔ inu ʉn wʉ ʉn yo à, amba wʉa zee, 'Kap rii-yo nɔ roa kum be ʉn de n-ga à, yar-mɔ mɔ ʉm **seke** Shir à.'

12 ʉn yoos-de ʉn kaane, notte ʉn hante ʉn cow-se ʉn yage ʉn gu ʉn tat nɔ ne ye rɔ ʉr-koob à.

13 Ka bɔ nɔ m-muut ʉn Ma-tɔ Shir hwaa. Notte ʉn dore ʉn jor-se ʉn ya-n-ga-ye. Notte ʉn yoose ʉn yakar nɔ. Sha-mɔ ʉn ma-ʉt gaan-mɔ ka ʉm nomʉ nɔ. Se ken rem-se rɔ kon ʉt-moor ne se nɔ m-nom à."

*Rii-yo rɔ ʉn naas ʉn net à
(Mati 15:10-20)*

14 Bɔ Yeso komte rure ʉn **Parisa**-ne kaane à, komo wʉ agnuru moor-tɔ ʉn hun-ne ye ro kane ʉs-riib à. Wʉ zeeru ye, "Raks nɔ ʉt-tɔ, kap-m nɔ, nɔ nep ma-tɔ ʉm he nɔ m-rure à.

15 Rii-yo net rɔ m-re ʉn nu-o ʉn wʉ à, yo rɔ wʉ m-naas á, se de yo rɔ m-rwuun ʉn hur-de ʉn net à, yo rɔ wʉ m-naas."‡

17 Bɔ Yeso nomte ʉt-ma kaane à, wʉ yaguru moor-tɔ ʉn hun-ne, wʉ cowuru o-hur. Ka da-de ne, yan-neke-mɔ ʉn wʉ cituru wʉ, "¿Re o, ka sha-mɔ ʉt-ma tɔ rɔ?"

† **Bɔr-ʉs ta'yoor:10 7:10** Hyen komo: Rwu 20:12; Kara 5:16; Rwu 21:17; Rewi 20:9. ‡ **Bɔr-ʉs ta'yoor:15 7:15** Mɔ ken gen-mɔ ʉn dɔ ci-o 16Kap wʉ rɔ ʉt-tɔ ne tɔ m-hoge à, wʉ hoge.

18 Yeso zeeru ye, “¿Har un nɔ ne, nɔ nap á? Rii-yo net rɔ m-re à, yo rɔ wu m-naas á.

19 Me un zee kaane remen ur-hur o, yo cowe á, ut-men o, yo cowe. Rii-yo cowe ut-men à, a ruut yo o-kot.” (Yeso un ruru ye ka ma-to wu kututu ye unze ko yo ke rii-yo yo rɔ un bon-de m-re ne.)

20 Wu dooru m-zee, “Rii-yo rɔ m-rwuun un hur-de un net à, yo rɔ wu m-naas.

21 Me un zee yo ka remen un hur-de un net o, barag-ʊs yo-se rɔ m-rwuun: rii-yo m'e, ur-hyow ne, un ho-de un net ne,

22 o-ás, ur-gop ne, un men-ut jaas-to ne, ut-raks ne, ur-she'et ne untun guub-o o-gwoor, ur-shoob ne, un reeb-to un hun-ne ne, un nu-mo ur-hi ne, un m-raag ne.

23 Ka rem-ʊs yo-se se kap, un hur-de un net o, se rɔ m-rwuun. Se se rɔ net m-naas.”

*Ne'a-wu rɔ ko-Yahuda á shere be-ur Yeso
(Mati 15:21-28)*

24 Yeso yaguru o-Gariri, wu cowuru un o ken dak-o ur-hew ne, dak-o un o ken bo-o o a m-zee o-Taya à. Wu comsuru un o ken hur-o. Wu conu ne hun-ne nep á. Amba hun-ne rɔ un 'er-de un wu ko yea hyen wu à.

25 Wu ken ne'a-wu hoguru Yeso haante. Ka ne'a-wu wu ro un wan-ne'a ne rek-wu, **ya-ut-kot** daag wu ur-hi. Wu haanuru be-ur Yeso hor-m-hor. Wu kwukturu un co-o un wu.

26 Ka ne'a-wu tomso, ko-ya-o-**Yahuda** wu á, ko-ya un dak-o o-SiriyaŠ wu. Wu konuru Yeso ruute wà un wu ko-**ya-ut-kot** ye da'e wu ur-hi à.

Š Bɔr-ʊs ta'yoor:26 7:26 ʊt-Girik: Siriya-Pinikiya.

27 Yeṣo zēerū ká ne'a-wū, “A yage yakar cikste tokon. Rii-yo m-re yo ʉn yakar, yo depe a ya'as yege-wō á.”

28 Ne'a shasurū Yeṣo, wū zēerū, “Gos-wū, ka bō o, amba kō yege-wō, ye rō ʉn re ʉn rii-yo m-re yo he'ene yakar à.”

29 Bō ne'a zette Yeṣo kaane à, Yeṣo shasurū wū. Yeṣo zēerū, “Bō o shestu mē kaane à, ji o-hur, ko-**ya-ut-kot** ruug ʉn hi-ur wà ru wan-ne'a.”

30 Ne'a argurū jo. Wū wōbe, wū 'wos wà ro domb n-ton ʉn rii-o ur-rut. Ko-**ya-ut-kot** ruuste ʉn hi-de ʉn wà.

Yeṣo rwo'og ko-ka'ato m-hoge

31 Yeṣo ro m-ru ʉn dak-o ʉn riib-o ʉn bō-o o-Taya, wū dorurū sō o-Sidon wū heet Mar-o o-Gariri. Ka da-de ne, wū hessunurū ʉn dak-o a m-zee dak-o ʉn *Bo-ut Op*.

32 Bō wū woonte kane à, ye ken ye hanturū Yeṣo wū ken ko-ka'ato-wū. Wū rō tomso ut-re'em ne. Ye konurū Yeṣo **seke** wū o-kom, kō ka gom-o m-ta à.

33 Yeṣo yagnurū morog-de ʉn hun-ne. Wū paksurū ʉn ka net-wū ne. Wū zupurū wū ut-to ʉn jow-ye ʉn wū. Wū copsurū o-jow m-ta. Wū ci'urū rem-de ʉn wū ʉn ka jow-yo.

34 Wū dassurū ur-hi n-Ton o shir. Wū shikurū deen. Wū zēerū wū, “Ephaphatha” ʉnze, “To-ut ru tikse.”

35 Bō m-zee ʉn kaane to-ut tiksurū. Rem-ur ho'osurū. Wū teprurū ur-bon ne.

36 Ka da-de ne, Yeṣo ka'agurū ye ʉnze ye jar ye rure net á. Amba bō Yeṣo ka'agte ye à, ye ne komo ye doorū m-rwor.

³⁷ Ye hɔgɛ ka ma-tɔ ɔn tɔ-tɔ ɔn ye à, ye bɔpuru ɔs-nu remen ye hyanag rii-yo ɔt-hyat. Ye zeeru, “Wu nak nom ɔn kɔ yo ke rii-yo ɔr-bon ne har wu rwo'og ka'ato-ne ɔn bebe-ne m-hoge, ye teper.”

Bɔr-ɔs eer

*Yeso reegtute hun-ne dugu-ɔs nass [4,000]
(Mati 15:32-39)*

¹ ɔn ka hɔ-tɔ ne, hun-ne dooru m-morge deen be-ur Yeso. Ye kus ɔn rii-yo m-re ne komo á. Yeso agnuru yan-neke-mo ɔn wu. Wu zeeru ye,

² “Kay, um hogute 'won-de ɔn ka hun-ne ye, ye rewɛ be ɔn na hɔ-ɔt tet à, rii-yo m-re yo kus á.

³ Me 'yonse ye ne, ye ji m-moka m-mer m-mer, mer a bu ye ɔn cow. Yea wo o-hur á, remen ye ken ye rwuunte ɔr-hew ne.”

⁴ Yan-neke-m Yeso shasuru wu, ye zeeru, “¿Ke ne o ne a he hoks m-kum ɔt-burodi kanɛ o-kot to he coks ɔn ka hun-ne ye à?”

⁵ Yeso cituru ye, wu zeeru, “¿Burodi-ɔt re tɔ no rotte?”

Ye zeeru wu, “Burodi-ɔt ta'yoor-tɔ te rotte.”

⁶ Ka da-de ne, Yeso zeeru hun-ne, she'et n-dak. Bɔ ye she'ete à, wu dekururu ka burɔdi-ɔt ta'yoor-tɔ, wu nomuru Shir ɔr-bongon. Wu bosruru to, wu ya'asuru yan-neke-mo ɔn wu ye heete moortɔ ɔn hun-ne. Ye heeturu ye.

⁷ Ye ro ɔn jan rek-ye ne hiin. Da-o wu nomse Shir ɔr-bongon remen ye à, wu zeeru yan-neke-mo ɔn wu ye wonge hun-ne ka jan-ye tomso. Ye heeturu ye.

⁸ Kowan wu reeru, wu ciig. Bɔ ye cikste à, yan-neke-mo un wu kamsuru bos-to kuse à. To shoosuru koor-ut ta'voor.

⁹ Hun-ne ne ye wooste dugu-ʉs nass [4,000]. Bɔ ye komte m-re à, Yeso 'yonsuru ye.

¹⁰ Ba un naas o-da, ka da-de ne, wu cowuru o-hat un yan-neke-mo un wu ne, ye haaru un dak-o o-Darmanuta.

*Hoob-o un hyan un hyat-ut Yeso
(Mati 12:38-42; 16:1-4)*

¹¹ Bɔ **Parisa**-ne hogute Yeso woonte à, ye haaru be-de un wu. Ye taknu wu ʉs-cot. Ye ro un hoob-o wu nom to ken hyat-to, to ye hette m-zee wu rwuunte n-Ton shir à. Ye ro wu m-taks.*

¹² Bɔ wu hogute ma-to un ye à, wu shikuru un hur-de un wu deen. Wu zeeru, “¿Ya-m-moka ye, ya un yo notte o-hoob o un hyan un hyat-to Shir? Nip-o me no m-rure, mo ken senge-mo ut-hyat mo ro kon mo a he m-kute ya-m-moka ye á.”†

¹³ Bɔ wu rurutu ye kaane à, wu inuru. Wu cowuru o-hat un yan-neke-mo un wu ne. Ye pasuru un de ka jit-de.

*Yist-mo un Parisa-ne
(Mati 16:5-12)*

¹⁴ To-ut ka'ag **yan-neke-m Yeso** m-neke ut-burodi ne. Se ur-gaan un hon-de un de de ye rotte n-me o-hat.

* **Bɔr-ʉs eer:11 8:11** Hyen komo: Mati 12:38; Ruka 11:16.

† **Bɔr-ʉs eer:12 8:12** Hyen komo: Mati 12:39; Ruka 11:29.

15 Ye rō un pas o-mar, Yeso nakuru ye ut-to, wu zeeru, “Baks nō, nō nom cen un **yist**-mō un **Parisa**-ne un **yist**-m ko-Gwomo **Here** ne.”‡

16 Ye nomuru ut-ma un hi un de un ye, ye zeeru, “Wu un rwor kaane remen att ut-burodi á.”

17 Yeso napuru bō un rii-yo ye nome ut-ma à. Wu zeeru, “¿Remen ya notte un ma-to un koob-de ut-burodi? ¿Nō nap ma-to um rottu nō á? A'a, ¿har m-mōka nō un koob-de m-nap ne?”

18 ‘Nō un yish ne ye o-hyan, ¿Amba nō m-hyan á? Nō ut-to ne to m-hoge, ¿Amba nō m-hoge á?’§

19 Nō baks á! Da-o um bosre hun-ne dugu-qs taan [5,000] burōdi-ut taan à, ka bos-to kuse nō à, ¿koor-ut re to nō shoose un to?”

Ye zeeru, “Koor-ut op-ut yoor-to.”

20 Wu zeeru, “Burodi-ut ta'yoor ne to um bosre hun-ne dugu-qs nass [4,000], ka bos-to kuse nō à, ¿koor-ut re to nō shoose un to?”

Ye shasuru, ye zeeru, “Koor-ut ta'yoor-to.”

21 Wu zeeru ye, “¿Har m-mōka, nō nap á?”

Yeso upsute ko-po yish

22 Yeso un yan-neke-mō un wu ne ye haaru un de ken bō-de de a m-zee o-Besayada à. Bō ye woote à, hun-ne hanturu Yeso, wu ken ko-po-wu. Ye konuru wu unze wu ci yish-ye un wu kō yea upse à.

23 Wu bopuru wu o-kom, wu ruuturu wu n-riib o-bō. Bō wu ruute wu à, wu copsuru yish-ye un

‡ **Bqr-qs eer:15 8:15** Hyen komo: Ruka 12:1. § **Bqr-qs eer:18 8:18** Hyen komo: Irimi 5:21; Izik 12:2; Mark 4:12.

wu m-ta. Wu ci'uru ye un kom-to un wu. Ka da-de ne, wu cituru ko-po. Wu zeeru wu, "¿O hokste hyan un yo ken rii-yo?"

²⁴ Ko-po dassuru ur-hi remen wu hyenet. Wu zeeru, "Me de m-hyan un hun-ne buu, untun us-'yo o me ye m-hyan. Ye ro m-neke."

²⁵ Komo Yeso dooru ci un yish-ye un wu. Ka da-de, yish-ye un wu upsuru. Wu hyanuru koyan cas cas.

²⁶ Ka da-de ne, Yeso zeeru wu, "Neke jo un hur-o ru. Wo warag o-Besayada á."

*Bitrus nak Yeso wu ro Wan-Gwu
(Mati 16:13-20; Ruka 9:18-21)*

²⁷ Yeso inuru kanu un yan-neke-mo un wu ne. Wu cowuru un bo-to un dak-o un riib-o un bo-o o-Kaseriya o-Pirip. Ye ro m-neke un cow, Yeso cituru ye. Wu zeeru, "¿Wan wu ne hun-ne ro m-zee um ro?"

²⁸ Ye shasuru wu, "Ye ken ye, ye ro m-zee **Yohana** wu **Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho**. Wu a 'yonse be-de m-mar. Ye ken ye ne, ye zeeru **Ereja** wu. Ye ken ye zeeru wan-gaan be-de un ya-n-ga-ye, **yan-Rwor un Ma-to Shir**."*

²⁹ Yeso cituru ye, "No ne, ¿Wan wu ne eb no ro m-zee um ro?"

Bitrus shasuru Yeso, wu zeeru, "Wo wu ro **Kiristi, Wan-Gwu** wu Shir tomne à."†

³⁰ Ka da-de ne, Yeso ka'aguru ye, wu zeeru, "No jar no rur á."

* **Bqr-qs eer:28 8:28** Hyen komo: Mark 6:14-15; Ruka 9:7-8.

† **Bqr-qs eer:29 8:29** Hyen komo: Yoha 6:68-69.

Yeso rworog unze mar-mo wu he'e
(Mati 16:21-28; Ruka 9:22-27)

³¹ Bɔ wu ka'agte ye unze ye rwor unze wu ro **Wà-wu un net** á, ka da-de ne, wu taknu ye moose de ken yoos-de. Wu zeeru, "Gakte-mo me **Wà-wu un net** um su ur-koob. Sek-ye ye un **Yahuda**-ne un Gwomo-ne ye un kon-se Shir, un yan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** ne, yea 'yarag me har yea ho me. Ye ho me, ho-ut tet to um he m-nom un saag um inute un hoog ne."

³² Yeso rworuru ka ma-to cas cas. Wu wuke to ken to á. Se Bitrus nakuru wu pakse, wu taknu Yeso m-kangse.

³³ Bɔ Bitrus kangse wu à, Yeso byanduru us-ajima ne. Wu gwotururu ye ka yan-neke-mo un wu ye, ka da-de ne, wu kangsuru Bitrus. Wu zeeru, "Nom ja un me ne, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot**. Barag-ʋs ru se Shir se á, se ma-hun se."

³⁴ Ka da-de, Yeso agnuru buug-de un hun-ne ye woon yow yow be-de un yan-neke-mo un wu. Komo wu zeeru ye, "Urege wu ken wu conog wu warag wan-neke-m re, se wu she'eg hi un de un wu komo se wu zongute wu sew **kan-o** un wu, wu doru me.‡

³⁵ Remen bo un wu cone gu un hoog-o un wu à wua taage un o, amba no ye ya'ase hoog no rem re à, komo remen **Ma-to m-Rerem** noa kum hoog-mo ba m-ta.§

³⁶ ¿Ya net kume ne, wu kume hono o-dak amba wu taage un hoog-mo un wu?

‡ **Bɔr-ʋs eer:34 8:34** Hyen komo: Mati 10:38; Ruka 14:27.

§ **Bɔr-ʋs eer:35 8:35** Hyen komo: Mati 20:26-27; 23:11; Mark 10:43-44; Ruka 22:26.

37 ¿Ya net he ya'as un Shir remen wu oot hoog-o un wu?

38 Urege wu ken wu ro m-hoge un 'e-m re un yo me m-yoos ne à, un ka da-o, o hun-ne ro m-sher be-de Shir á, amba se men-ut jaas-to, ka da-de, me **Wà-wu un net** a hoge 'e-mo un wu, me muune un dak. Man muun un seps-mo o-Tato ne mosse un mo un **yan-tom-ye Shir** ne ye ba m-kukop.”

Bɔr-ʊs jero

1 Yeso dooru ye ut-ma, wu zeeru, “Hoge no! Nip-o me no m-rure, ye ken ye be un no ye morge kanè à, rii-yo ye meret yea hyen gwomo-to Shir rwunte un beeb-de un to ne.”

*Yeso barmute
(Mati 17:1-13; Ruka 9:28-36)*

2 Bɔ rewute ho-ut cind à, Yeso dekuru Bitrus, **Yakubu**, un **Yohana** ne. Ye doruru wu har n-ton o-haag. Kanè un hon-de un ye. Kaane wu barme un yish-ye un ye.

3 Cop-to un wu warguru ut-pus to puu. To ma'asuru kyarkyar. Yatt wan hoks un so'os ut-gund to un wu kanè bɔ cop-to un wu nome o-mok á.

4 Ye hyanuru **Ereja** un **Mosa** ye merse à, ye rwunte be-ur Yeso. Ye ro un tep un Yeso ne.

5 Bitrus zeeru Yeso, “Wa-ʊs-Nap, bɔ a kanè à, nong ur-bon te nomu no depi-ut tet: wo ur-gaan, **Mosa** ur-gaan, **Ereja** ur-gaan.”

6 Bitrus un zee kaane remen wu un ye ka yoor-ye ne **yan-neke-m Yeso**, gyero reeg ye deen har ye hoks m-nap un yo m-zee á.

7 Ye ro kanɛ, o ken ke'ente-o kawɛnuru, o hɔkkuru ʉr-ho. Ye hoguru ɔɔr n-Ton shir. O zee, "Wà re wu ka wu ʉm ɔne à. Raks nɔ ʉt-to, nɔ hɔge wu."*†

8 Bɔ ʉn gɛp-o ʉn yish, ye gwoturu, ye 'wos Yeso ʉn hon-de ʉn wu mosse ʉn ye ne. Ye hyan ye ka á.

9 Ye ro m-kergene n-ton o-haag, wu ka'aguru ye. Wu zeeru ye, "Nɔ jar nɔ rure net rii-yo nɔ hyane á. Se me **Wà-wu ʉn net**, da-o me ine be-de ʉn margan-ne, ka da-de ne, nɔ he rwor ʉn rii-yo nɔ hyane à."

10 Ye doruru ma-to ʉn wu, amba ye ma'asuru ʉs-acitne ʉn hi ʉn de ʉn ye, ye zeeru, "Se da-o wu 'ine be-de ʉn margan-ne' ¿Re o nɔ hyane ka ma-to?"

11 Ka da-de ne, ye cituru Yeso. Ye zeeru, "¿Remen yan o yan-Yoos-de ʉn **karamsa-o Mosa** zette se **Ereja** wu merse à, se wu musunte, ka da-de ne, Shir tomonte **KiristiWan-Gwu?**"‡

12-13 Yeso shasuru ye, wu zeeru, "Nip-o, a geneg be-de ʉn Ma-to Shir ʉnze se **Ereja** heesunte wu ja'asse koyan, ka da-de ne, **Kiristi** haanuru. Ro gense tomso ʉnze hun-ne a nomu wu kap rii-yo ye ɔne à. Ka net-wu a tane ʉn jin-ur **Ereja** à, wu be'este ne wu heesunte. Bɔ ʉn rii-yo a gene ʉnze a nomu wu yo à, to, bɔ ʉn haan-mo ʉn wu a nomuru wu yo. **Wà-wu ʉn net**, wu Shir he

* **Bor-ʉs jero:7 9:2-7** Hyen komo: 2Bit 1:17-18. † **Bor-ʉs jero:7 9:7** Hyen komo: Mati 3:17; Mark 1:11; Ruka 3:22. ‡ **Bor-ʉs jero:11 9:11** Hyen komo: Mara 4:5; Mati 11:14.

m-tomõn un jim-ur **Ereja** à, a geneste unze wua su ur-koob deen be-de un hun-ne, yea yo'og wu.”

*Yeso ruute ko-ya-ut-kot
un hi-de un wà
(Mati 17:14-20; Ruka 9:37-43a)*

¹⁴ Yeso un yan-neke-mo un wu ne nen tet, bo ye kergente o-haag à, ye muunuru. Ye 'wossuru hun-ne deen hwoog ká ye ye yage à n-tete. Ma-ut sunuru yan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** un ye ne.

¹⁵ Bo moor-to un ka hun-ne ye hyambute Yeso à, ye bopuru us-nu. Ye somnuru us-rek us-rek. Ye gassuru wu.

¹⁶ Wu cituru yan-neke-mo un wu, wu zeeru, “¿Yan gon ma-to sunu no un ka hun-ne ye ne?”

¹⁷⁻¹⁸ Se wu ken net-wu n-me un ka moor-to un hun-ne ye wu shasuru. Wu zeeru, “Wa-ur-Yoos, me ka hante wà re wan-campo wu ko-**ya-ut-kot** da'e ur-hi à. Ye weneg wu tep. Myet da-o ye daanu wu, wu ma'asuru m-hye n-dak, nu-o un wu ma'asuru un ru ut-kop. Wu ma'asuru un ti un yin, wu hu'usuru gaw. Um heette wu be-de un yan-neke-m ru ye ruut ka ko-**ya-ut-kot**-wu. Ye hoks á.”

¹⁹ Yeso zeeru ka hun-ne ye kap. “No ya-moka, yan-koob-de m-sheer be un de! ¿Se da un ke o um he m-ma'as un no ne? ¿Um dungunte un no ne, har no bupt ma-ut re? No de, hantu me no wà.”

²⁰ Ka da-de, ye hanturu wu wà, wan-campo. Bo ko-**ya-ut-kot** hyente Yeso à, wu 'yonsuru o-zungo un hi-de un wà. Wur-o un wà arguru us-zap. Wu

hyeeru n-dak. Wu ma'asuru ut-byorke. Nu-o un wu ro un ru ut-kop.

²¹ Yeso cituru tato-o un wu, Yeso zeeru, “¿Da un ke o ne ka rem-se kumu wu?”

Tato-o shasuru, “Cin wu ro rek-wu.

²² Koyanda se wu ma'aste wu m-jorbe n-me o-ra, m-ho ne remen wu hoot wu. Urege wo hoks, o hoge 'won un te, o gu te.”

²³ Yeso zeeru, “¿‘Urege wo hoks’? Ko yo ke rii-yo yo m-nome yo be-de wu shere be un de a.”

²⁴ Un ra o, wu hogute kaane a, wu 'yonsuru cor-o un wu. Wu zeeru, “Um dek Ma-to Shir. Amba me bo'os a. Gu me bo hur-ur un de a wonge be-ut yoor a.”

²⁵ Yeso hyanuru hun-ne deen ye ro m-mond be-de un wu. Wu hururu ka ko-**ya-ut-kot**-wu ut-gaag. Yeso zeeru, “Ka ko-**ya-ut-kot**-wu, wu wene wa wan-campo tep m-hoge ne a, ru be-de un ka wa-wu. Wo jar do wu m-da a.”

²⁶ Bo wu hogute kaane a, wu dooru wu m-da us-kan us-kan. Wur-o un wa arguru us-zap deen. Ka da-de, ko-**ya-ut-kot** ruuru. Wa warguru untun ko-margan. Ye ka ye ro kane a, ye zeeru, “Ay, wa mereste. Wu kus un hoog ne a.”

²⁷ Yeso tabburu o-kom. Wu bopuru wa. Yeso 'yonsuru wu. Wa esuru ge.

²⁸ Bo Yeso tuwte o-hur a, yan-neke-mo un wu cituru wu pakse. Ye zeeru, “To, ¿re o nome te hokste ruut un ka ko-**ya-ut-kot**-wu a, o ruutte wu?”

²⁹ Wu shasuru ye, “Gon ka rem-se se ro m-ru a, se mosse un kon-se un Shir ne.”

*Yeso doog m-rwor ʉnze
mar-mo wu he'e*

(Mati 17:22-23; Ruka 9:43b-45)

³⁰ Yeso ʉn yan-neke-mo ʉn wu ne ye ruuru kanɛ. Ye argundurɔ dak-o o-Gariri. Yeso ne wu cɔn net nep á.

³¹ Wu ro ʉn yoose ʉn yan-neke-mo ʉn wu. Wu zeeru ye, "**Wà-wu ʉn net**, a ya'as wu ʉn kom-to ʉn yan-yage-to ʉn wu. Yea ho wu. Ye ho wu, wu taase ho-ʉt tet, wu inuru ʉn hoog ne."

³² Yan-neke-m Yeso ye nap ka ma-to á. Ye cit wu ne á. Ye ro o-gyer ye cit wu.

Cow-yo ʉn kum ʉt-gos

(Mati 18:1-5; Ruka 9:46-48)

³³ Ye woɔnuru ʉn bo-o o-Kapanahum. Ye cowuru o-hur. Bo ye tuwte o-hur à, Yeso cituru ye ka ye ro be-de ʉn wu à. Wu zeeru, "¿Ya nome ma-ʉt sunutu no ʉn cow?"

³⁴ Ye resuru tek remen ka ma-to ye rotte ʉn cow à, ʉnze ko wan wu ro sek-wu be-de ʉn ye.Š

³⁵ Wu she'eturu. Wu agnuru yan-neke-mo ʉn wu nen op ʉn yoor. Ye hyoknuru. Wu zeeru ye, "Kowan wu cone wu warag sek-wu, se wu muutte hi ʉn de ʉn wu untun rek-wu, wu nome ko wu ke net-wu m-guw."*

³⁶ Ka da-de ne, Yeso deknuru wà rek-wu, wu essuru wu n-tete o ʉn ye. Wu gamturu wu. Yeso zeeru ye,

Š **Bor-ʉs jero:34 9:34** Hyen komo: Ruka 22:24. * **Bor-ʉs jero:35 9:35** Hyen komo: Mati 20:26-27; 23:11; Mark 10:43-44; Ruka 22:26.

³⁷ “Kap wu gokse wà rek-wu untun wu ka rem re à, me wu gokse. Wu gokse me à, me wu gokse un hon-de á. Wu tomne me à, wu wu gokse.”†

Net-wu yage na á wu ma na wu
(Ruka 9:49-50)

³⁸ **Yohana** zeeru wu, “Wa-ur-Yoos, te hyanag wu ken wu ro un ruute un hun-ne ko-**ya-ut-kot**, wu ro un tan un jin un du. Te wenuru wu remen wu ro mosse un na ne á.”

³⁹ Yeso zeeru, “No wen wu á. Yatt-wu he nom ut-hyat un beeb un de, ka da-de ne, wu tenet me komo un jin-ur yo-de á.

⁴⁰ Ay, kap wu yage na á, wu ma na wu.‡

⁴¹ Nip-o me no m-rure, wu ya'e no ho-mo m-swɔ à, remen no ye ma **Kiristi** ye à, wua sabre be-de Shir á.”§

A yage ut-ba'as
(Mati 18:6-9; Ruka 17:1-2)

⁴² Yeso dooru ye ut-ma. Wu zeeru, “Ka yakar-ye, ya-m-sheer un me, wu rwo'e wan-gaan be-de un ye, m-ba'ase un cow-yo Shir à, jiište a gegu wu ta'ar-o ʉr-na un gekse-de un wu, a jorbe wu n-me m-sa.

⁴³⁻⁴⁴ Urege kom-o ru ro wo m-hante **ʉr-ba'as**, kups o o jore. Jiište o kum hoog-o un ba m-ta kom-o gaan, otte a jorbe wo n-me den-o o-ra kom-ut yoor à, ra-o ba m-ryomse.*

† **Bor-ʉs jero:37 9:37** Hyen komo: Mati 10:40; Ruka 10:16; Yoha 13:20. ‡ **Bor-ʉs jero:40 9:40** Hyen komo: Mati 12:30;

Ruka 11:23. § **Bor-ʉs jero:41 9:41** Hyen komo: Mati 10:42.

* **Bor-ʉs jero:43-44 9:43-44** Hyen komo: Mati 5:30.

⁴⁵⁻⁴⁶ Urege ne na-o ru rō wō m-hante **ur-ba'as**, kups o. O muun be-de un kum un hoog-o ba m-ta na-o gaan, otte a jorbe wō den-o o-ra na-ús yoor à, be-de ra-o ba m-ryomse.

⁴⁷ Tomso urege yish un du rō wō m-hante **ur-ba'as**, hus de. Jiishte o tuw be-de un gwomo-to Shir yish-ur gaan, otte a jorbe wō den-o o-ra yish yoor à, ra-o ba m-ryomse.†

⁴⁸ Be-de, 'Zwō rō m-mar à, komo ra-o rō m-ryomse á.‡

⁴⁹ O-ra o, a he so'os un hur-de un kowan bō a m-ja'as un rii n-te m-por à.

⁵⁰ "Por-m rō ur-bon ne, amba mō taage m-rerem, ¿un yan a hette mō m-ja'as mō nomot m-rerem? Warag nō untun m-por, nō she'et ba ut-ween un or nō ne."§

Bor-ús op

Ne'a-wu un gormo, wu rō ne'a
(Mati 19:1-12; Ruka 16:18)

¹ Yeso inuru un ká dak-o, wu cowuru un dak-o o-Judiya, ka da-de wu passuru Roog-o o-Joda. Komo moor-to un hun-ne dooru m-go'one be-de un wu. Wu dooru ye m-yoose bō wu wete m-nom à.

² Ye ken **Parisa**-ne ye haanuru be-de un wu remen ye takste wu, kō wua ba'ase be-de Shir à. Ye cituru wu, "¿Depete campo wu ho'os ne'a un wu?"

† **Bor-ús jero:47 9:47** Hyen komo: Mati 5:29. ‡ **Bor-ús jero:48 9:48** Hyen komo: Isha 66:24. § **Bor-ús jero:50 9:50** Hyen komo: Mati 5:13; Ruka 14:34-35.

3 Yešo shasuru ye, “¿Ya **Mosa** zee no?”

4 Ye zeeru, “**Mosa** ya'ag te o-cow a gen takurda-
o un caas ut-ge, a ho'os ne'a.”*

5 Yešo zeeru ye, “Cikt un no de rwo'e wu genetu
no ka **karamsa**-o.

6 Cin da-o Shir nome koyan à, ‘Wu nomog hun-
ne campo un ne'a ne.’†

7 Cin da wu nomte na kaane à, ‘Campo a yage
tato un wu un inu un wu ne remen wu she'ette
un ne'a un wu ne.

8 Ye, yoor-ye waragte untun wan-gaan'‡ campo
un ne'a un wu ne, yanze un hon un hon á. Yea
ma'as hun-ne gaan.

9 Ge-to Shir gekse à, taasú net, wu caas to á.”

10 Bo Yešo komte ut-ma un **Parisa**-ne ne à, wu
ji'iru o-hur un yan-neke-mo un wu ne. Bo ye
woote o-hur à, komo ye dooru wu m-cit un ka
ma-to.

11 Wu zeeru ye, “Kowan wu ho'ose ne'a un wu,
wu gaaru ne'a hor-wu, ás-o wu rotte un ka ne'a-
wu ne, remen ne'a un wu wu á.

12 Tomso ne ne'a-wu ho'ose campo un wu à,
wu gaaru campo hor-wu, ás-o wu rotte un ka
campo-wu ne, remen campo un wu wu á.”§

Yešo huute yakar nu-o ur-bon

(Mati 19:13-15; Ruka 18:15-17)

13 Ye ken ye hanturu Yešo yakar rek-ye remen
wu ci'it ye. Yan-neke-mo un wu kangsuru ye.

* **Bor-ʉs op:4 10:4** Hyen komo: Kara 24:1-4; Mati 5:31.

† **Bor-ʉs op:6 10:6** Hyen komo: Taka 1:27; 5:2. ‡ **Bor-ʉs op:8**

10:7-8 Hyen komo: Taka 2:24. § **Bor-ʉs op:12 10:12** Hyen
komo: Mati 5:32; 1Kor 7:10-11.

14 Bɔ Yɛso hyente à, ryaab-ʉs reeru wu. Wu zee ru yan-neke-mo un wu, “Yage no yakar rek-ye ye haante be un de. No wen ye á. Me un zee kaane remen **Gwomo-to Shir** to ro be-de un ka ye ro untun yakar rek-ye à.

15 Nip-o me no m-rure, wu yage ya'as un gwomo-to Shir hur-de un wu bo wa rek-wu ro m-ya'as à, wu á tuw un to á.”*

16 Bɔ Yɛso komte ye m-rure kaane à, wu gamturu ka yakar-ye. Wu huuru ye nu-o ur-bon.

Ma-to un wa-o-kwum
(Mati 19:16-30; Ruka 18:18-30)

17 Bɔ Yɛso huute yakar nu-o ur-bon à, wu inuru, wu rwuunuru un cow. Wu ken net-wu hyamburu wu. Wu teeruru o-rek. Wu kwukturu un co Yɛso, wu cituru Yɛso. Wu zee ru, “Wa-ur-Yoos, wan-men-ut pus-to, ¿re um he m-nom um kumut hoog-o ba m-ta?”

18 Yɛso cituru wu eb un wu, wu zee ru, “¿Remen ya un o o zettu me wan-men-ut pus-to? Wan-men-ut pus-to ro kon á, se Shir un hon-de un wu.

19 O nepse rii-yo Shir zee à: ‘Wɔ ho net á. Wɔ hoob ne'a-wu un net á, ne'a ne wu hoob campo wu un net á. Wɔ hiw ur-hyow á. Wɔ nom swɔ-se ut-bo á. Wɔ re ra-o or ru á, 'ya tato ru ut-gos un inu ru ne.’† ”

20 Ka net-wu zee ru, “Wa-ur-Yoos, um dorute to ka kap cin da-o um ro'e wa à.”

* **Bor-ʉs op:15 10:15** Hyen komo: Mati 18:3. † **Bor-ʉs op:19 10:19** Hyen komo: Rwu 20:12-16; Kara 5:16-20.

21 Yeso gwɔturu ka net-wu, ka net-wu napuru unze Yeso waste un wu ne. Yeso zeeru wu, “Amba rii gaan yo o taage. Neke o beeb rii-yo o rotte à, o ya'as koob-ne ye rotte rii á ka hwɔr-ye. Wɔa kum ur-'yons n-Tɔn shir. Ka da-de ne, o mun, o doru me.”

22 Bɔ wu hogute kaane à, wu hɔge m-rerem á ko hiin. Wu nekuru men-ut ro m-tuk remen wu wa-o-kwum-wu deen.

23 Yeso gutruru yan-neke-mo un wu. Wu zeeru ye, “Rem ro kon ko-ya-o-kwum-wu tuwut be-de un gwomo-to Shir.”

24 Yan-neke-mo un wu hyanuru hyat-to un ka ma-to. Komo Yeso dooru ye m-zee, “Um hyanag cow un gwomo-to Shir ro un rem ne.

25 Jiishte a zee dorom-yo cuw un ish-o o-ber, otte a zee wa-o-kwum-wu cuw be-de un gwomo-to Shir à.”

26 Ye bopuru us-nu deen. Ye zeeru wu, “Urege ka o, ¿wa he kum un gwu?”

27 Yeso gwɔturu ye. Wu zeeru, “Be-de un hunne a nome á. Amba be-de Shir, yatt-yo kwange Shir á.”

28 Bitrus taknu wu m-zee, “Gwot, te ka jore ko yo ke rii-yo, te dorute wo.”

29-30 Yeso zeeru, “Nip-o me no m-rure, net-wu yage hur-o un wu à, ko or un wu ne, ko inu un wu, ko tato un wu, ko yakar, ko ut-kat, rem re, tomso remen **Ma-to m-Rerem** to Shir, wua kum gon ka rem-se har o-zungu un ka da-o m-moka. Ka o ne tomso o-nip wua kum ut-hur un or un wu ne ne un inu un wu ne ne un yakar ne ut-kat

ne. Amba wɔa kum se mosse o-range ne. Da-o roone ne à, wɔa kum hoog-o ba m-ta.

³¹ Hun-ne deen ye ro caari-ne à, yea waragse rek-ye. Rek-ye komo warag caari-ne.”‡

*Yeso ja'aste m-rwor unze
mar-mo wu he'e*

(Mati 20:17-19; Ruka 18:31-34)

³² Yeso un yan-neke-mo un wu ne ye ro m-ha un bo-o o-Urusharima. Yeso ro o-co, un cow ye ro wu m-dore bi. Ye hyanag hyat-to un neke-mo un wu o-Urusharima. Ye ken ye ne ye roone un jim à, gyer-o reeru ye. Wu dooru koos un ka op un yoor-ye komo. Wu taknu ye m-rure un rii-yo he wu m-kum à.

³³ Wu zeeru hogu no, “A ka m-ha o-Urusharima. Me **Wà-wu un net**, wu ken net-wu a ya'as me un kom-to un Gwomo-ne ye un konse Shir un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne. Ye ya'aste me un kom-to un hamat-ne ye rumse ut-gwomo à, yea piishe me ma-to woq m-mar à, ye ho me.

³⁴ Yea nomo me ur-ar, ye copsu me m-ta, ye bu me us-sorog, ye ho me. A nome ho-ut tet, man ine un hoog ne.”

Kon-ʉs yakar Zebedi

(Mati 20:20-28)

³⁵ Yakar Zebedi, **Yakubu** ne, un **Yohana**, ye hyoknuru be-ur Yeso. Ye zeeru wu, “Wa-ur-Yoos, te conog o nomu te ur-ho.”

³⁶ Wu zeeru ye, “¿Ya no cone um nomu no?”

‡ **Bor-ʉs op:31 10:31** Hyen komo: Mati 20:16; Ruka 13:30.

37 Ye shasuru, “Te conog, a sagbe wo ut-gwomo, un ho-de un seps-m ru, o dek te, wan-gaan she'et un kom-o ru o ur-re, wan-gaan she'et un kom-o ur-kwanta.”

38 Ka da-de ne, Yeso zeeru ye, “No nap rii-yo no kone á. ¿Noa hoks swo ur-koob bo um he de m-swɔ?”§

39 Ye zeeru yea hoks. Yeso zeeru, “Noa su ur-koob, bo me de m-swɔ à. A yo'os no bo a he me m-yo'os à.

40 Amba she'et-de un re un de ko kwanta un de me wu ro wan-gwomo-to m-'ya á. Shir wu zonge ka be-to, remen ka ye wu daage à.”

41 Bo ye ka nen op-ye hogute yo **Yakubu** ne un **Yohana** kone à, ryaab-us reeru ye.

42 Yeso agnuru yan-neke-mo un wu. Wu zeeru ye, “No nak ye a nepse un gwomo-to un to ken dak-to ne à, ye ro un kute un hun-ne ur-beeb.

43 Amba no, a nom kaane un no ne á. Kap wu cone wu nom ut-gos be un no à, se wu waragte ko-guw no.*

44 Net-wu cone tomso wu nom ko-Gwomo no à, wua nome ko wu ke net-wu m-guw.†

45 Me un zee yo ka remen, me **Wà-wu un net**, me un haan remen a nomutu me m-guw á. Me un haan um nomute hun-ne m-guw, tomso um ya'as hoog re remen um rurut hun-ne deen.”

Bartimawus ko-po
(Mati 20:29-34; Ruka 18:35-43)

§ **Bor-ɔs op:38 10:38** Hyen komo: Ruka 12:50. * **Bor-ɔs op:43 10:42-43** Hyen komo: Ruka 22:25-26. † **Bor-ɔs op:44 10:43-44** Hyen komo: Mati 23:11; Mark 9:35; Ruka 22:26.

⁴⁶ Yeso un yan-neke-mo un wu ne ye cowuru un bo-o o-Jeriko. Ye ro m-ru o-Jeriko un yan-neke-mo un wu ne mosse un moor-to un hun-ne ne. Wu ken ko-po-wu, wa us-kon, a wu m-zee Bartimawus (wa Timawus) wu ro tara n-riib un cow.

⁴⁷ Bo wu hogute Yeso ko-ya-o-Nazaret-wu a, wu taknu 'yons us-cor. Wu zeeru, "Yeso, wa **Dawuda**, hyan 'won un de, o gu me!"

⁴⁸ Ye ken ye deen ye kangsuru wu, ye zeeru wu, "Res temb!"

Amba wu dooru 'yons us-cor deen. Wu zeeru, "Yeso, wa **Dawuda**, hyan 'won un de, o gu me!"

⁴⁹ Bo Yeso hoge wu a, wu esuru. Wu zeeru hun-ne, "Agan no wu."

Ye agnuru ko-po. Ye zeeru wu, "Ho'os hur un du sak. Wu ro wo us-eeg."

⁵⁰ Bo wu hogute Yeso agbute wu a, wu joruru gund-o un wu, wu inuru kagat, wu nekuru be-ur Yeso.

⁵¹ Yeso zeeru wu, "¿Ya o cone um nomu wo?"

Ka ko-po-wu zeeru, "Wan-yoos un de, um conog o-hyan."

⁵² Yeso zeeru wu, "Ka o. Ine o neke neke-m ru. Sher-m ru upsutu wo yish ru." Ba un naas o-da, wu hyanuru cas cas. Wu doruru Yeso un cow. Ye arguru m-neke.

Bor-us op o-gaan

*Yan-bo-o o-Urusharima barkute Yeso
(Mati 21:1-11; Ruka 19:28-40; Yoha 12:12-19)*

¹ Yeso un yan-neke-mo un wu ne, ye hyoknuru yow yow o-Urusharima ne be-de un **Haag-o un**

'yo-se o-Zetun. ʉn co hiin tɔ ken bɔ-tɔ ʉt-rɛk-tɔ ro káne: o-gaan o-Bapaji, o-gaan o-Betanya. Ka da-de ne, Yeso tomuru yan-neke-mo ʉn wu nen yoor.

² Wu zeeru ye, “Wobe no ʉn ka bɔ-de ro o-co à, no tuw be-de ʉn ye. Da-o no tuwe, no 'wos wà-yo o-janka yo a cete m-da á. Yo ro gego. No ussundu me yo, no hantu me.

³ Kowa citu no, ‘¿Ya notte m-us ʉn ka janka-yo?’ No zee, ‘Gos-wu te, wu zee wu conog yo. Wu muuntusse yo m-moka m-moka.’ ”

⁴ Ka da-de ne, ye arguru m-neke. Bɔ ye 'woste yo à, ye ussunuru yo.

⁵ Da-o ye ro yo m-us à, ka hun-ne ye ro kane ge à, ye cituru, “¿Remen ya no usste ka wà-yo o-janka yo?”

⁶ Yan-neke-m Yeso ruru ye bɔ Yeso zee ye à. Hun-ne zeeru ye, “To, aragbu no.” Ye arguru.

⁷ Ye hanturu Yeso ka janka-yo. Ye ussuru gund-tɔ ʉn ye. Ye neksuru n-ton o-janka. Ka da-de ne, Yeso daaru.

⁸ Hun-ne deen ye neksuru gund-tɔ ʉn ye ʉn cow. Ye ken ye ne ye kaaru ʉt-wa n-riib o-cow. Ye zeeru m-neks ʉn cow.

⁹ ʉn ye ro o-co à, ʉn ye ro ʉn jim ne à, kap ye ma'asuru ʉs-guuda zak-o-zak. Ye m-zee,
“A bomog Shir!”*

“A bum no ka wu haane ʉn beeb-ur Yawe à.
A bum no wu!”†

* **Bɔr-ʉs op o-gaan:9 11:9** ʉt-Girik: Hosanna! = Gu na!

† **Bɔr-ʉs op o-gaan:9 11:9** Hyen komo: Bɔng 118:25-26.

10 “Shir 'ye o-kwum be-de un haan-mo un gwomo-ut **Dawuda** tat na.”

“A bum no Shir n-Ton!”

11 Yeso cowuru o-Urusharima. Bo wu woonte à, wu cowuru un **Pyo-o Shir** o ro un ka bo-o à. Ka da-de ne, wu gutruru ko yo ke rii-yo. Wu hyanuru ho-ur teeste, wu ruuru o-Urusharima, wu nekuru o-Betanya mosse un yan-neke-mo un wu ne op un nen yoor.

*Ma-to o-rum
(Mati 21:18-19)*

12 Ish gasuru, ye ruuru o-Betanya. Ye ro m-mun o-Urusharima, Yeso hoguru mer.

13 Wu gut, wu 'wos rum-yo ka ut-wa ne. Wu hessuru, wu haaru yo m-gwot ko yo makt à. Bo wu woobute be-de un yo à, wu 'wos rii á, se ut-wa remen da-o un mat-de ut-rum o un go nom á.

14 Yeso zeeru ka rum-yo, “Woa do m-mat ut-rum har hun-ne reet to á.” Yan-neke-mo un wu ye hoguru bo wu zee yo à.

*Yeso ruute yan-naas un Pyo-o Shir
(Mati 21:12-17; Ruka 19:45-48; Yoha 2:13-22)*

15 Yeso woonuru o-Urusharima. Wu woon, wu dooru m-cow un **Pyo-o Shir**. Bo wu tuwte un **Pyo-o Shir** à, wu 'wossuru ya-ut-baab ye ka un ya-m-o ne. Wu taknu yanse un ye us-sorog us-sorog. Wu wagarsuru saw-to ut-sak un yan-shas-o un hwor ne un deeg-to un ya-ut-baab to un tantabara ne.

16 Hun-ne ye ro m-ma'as m-caatune un **Pyo-o Shir** ʊs-saw ne à, wu zeeru ye, “No do m-caatune á.”

17 Ka da-de ne, wu yoosuru hun-ne, wu zeeru ye, “A geneg to ka ma-to be-de un Ma-to Shir. Shir zeeɔ,

“ ‘Hur-o re o warag hur-o ʊs-kon be-de un baag-o un hun-ne kap ye he me ʊs-kon à.’ ‡

No muutte o ne hur-o un hyow-ne.”

18 Gwomo-ne ye un kon-se Shir un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne, da-o ye hoge kaane à, ye hooburu o-cow yo ye hette ho un Yeso à. Ye ro hyan un gyer-o un wu, remen hun-ne hyanag ʊt-hyat un yoos-de un wu.

*Yoos-de o-rum
(Mati 21:20-22)*

19 Bo ho-ur hebutte à, Yeso ruuru o-Urusharima mosse un yan-neke-mo un wu ne.

20 Ish gasuru, ye ro m-argune. Ye hyamburu ka rum-yo. Yo hu'uste gaw un geer-se un yo ne.

21 Ka da-de ne, Bitrus baksuru bo Yeso zee ka rum-yo à. Wu zeeru Yeso, “Wa-ʊs-Nap, gwot! Ka rum-yo o hu nu à, ai, yo hu'uste gaw, kap ʊs-geer ne.”

22 Yeso shasuru yan-neke-mo un wu, wu zeeru, “Sher no be-de Shir.

23 Nip-o me no m-rure, net-wu deke Ma-to Shir hur-ur gaan à wua zee ka haag-o ‘Wuksunde o he'ebe n-me m-sa.’ Noa hyenes ma-to un wu toa

‡ **Bor-ʊs ɔp o-gaan:17 11:17** Hyen komo: Isha 56:7; Irimi 7:11.

bup o-nip tɔ wu zee à. Amba wu shere ur-hur á, yatt-yo he m-nome á. §

²⁴ Remen kaane, me nɔ m-rure, koyan nɔ kone be-de Shir, dek nɔ unze nɔ regusute nɔ goksussute yo. Ka da-de ne, noa hyen a ya'aste nɔ ka rii-yo nɔ kone à.

²⁵ Da-o nɔ ro un kon-se Shir, urege wu ken ro kon wu nɔ m-hyan ryaab-se un wu à, nɔ soksu wu **ba'as-to** un wu, remen Tato nɔ wu rɔ n-Ton shir à, wu soksutu nɔ ba'as-ut nɔ. ^{*}†

*Cow-yo Yeso rotte un nom
un ka hyat-to à*

(Mati 21:23-27; Ruka 20:1-8)

²⁷ Ye munuru o-Urusharima komo, Yeso ma'asuru ut-tuw n-me un **Pyo-o Shir**. Ye ken ye haanuru be-de un wu. Gwomo-ne ye un kon-se Shir ye rɔ kon be-de un ye un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne un sek-ye ye un **Yahuda**-ne.

²⁸ Ye cituru wu, ye zeeru, “¿Wan wu ne ya'e wo 'wons-mo wotte un nom un gon ka rem-se?”

²⁹ Yeso waksuru ye, wu zeeru, “Me eb re, yage um m-cit nɔ o-cot. Shas nɔ me. Nɔ shesu me, man ruru nɔ wu ya'e me 'wons-mo un nom un ka rem-se à.

³⁰ ¿Wan wu ne ya'e **Yohana** ut-gwomo tɔ un yo'os un hun-ne m-hɔ: Shir kɔ hun-ne?”

§ **Bor-ʉs ɔp o-gaan:23 11:23** Hyen komo: Mati 17:20; 1Kor 13:2.

* **Bor-ʉs ɔp o-gaan:25 11:25** Mɔ ken gen-mo un do ci-o 26Amba, nɔ sokse wu ne ba'as-to un wu á, Tato nɔ wu rɔ n-Ton shir à wu soksu nɔ ba'as-ut nɔ á. Hyan: Mati 6:15. † **Bor-ʉs ɔp o-gaan:25 11:25** Hyen komo: Mati 6:14-15.

³¹ Bɔ ye hogute cot-o ʉn wʉ à, ma-ʉt sunuru ye ʉn hi ʉn de ʉn ye. Ye zeeru, “A zee ‘Shir, wʉ ʉn n-Ton shir tomne **Yohana**,’ wʉa zee na, ‘¿Ya hante no dekte ma-ʉt **Yohana** á?’

³² ¿Amba a hoks m-zee, ‘Hun-ne ye tomne **Yohana**’? A hoks m-zee kaane á.” Ye ʉn hoge ʉn gyer-o ʉn hun-ne, remen ye nepste **Yohanawan-Rwor ʉn Ma-to Shir** wʉ.

³³ Remen kaane, ye waksuru Yeso, ye zeeru, “Te nap á.”

Yeso ne wʉ zeeru ye, “To, cin da no nepte wʉ tomne **Yohana** á, me eb re, man ruru no wʉ ya’e me ‘wons-mo ʉm nomte ka rem-se á.”

Bɔr-ʉs op ʉs-ʉoor

*Sha-mo ʉt-ma to ʉn
wa-o-kat ʉn ya-tom-ne*

(Mati 21:33-46; Ruka 20:9-19)

¹ Ka da-de ne, Yeso taknu ye m-yoose ʉn sha-mo ʉt-ma. Wʉ zeeru ye, “Wʉ ken net-wʉ go’e kat-o ʉn anab. Wʉ rigimsuru o ʉn gagan. Wʉ hinuru o-kuub remen wʉ pot ho-mo ʉn anab. Wʉ nomuru sak-o m-pipir remen ʉr-er. Bɔ wʉ komse à, wʉ ya’asuru ya-tom ka kat-o. Ka da-de ne, wʉ arguru m-neke o ken dak-o.*

² Da-o anab nense à, wa-o-kat tomuru ko-guw-wʉ ʉn wʉ be-de ʉn ka ya-tom-ye, wʉ deknʉ wʉ kwukwur-de ʉn wʉ.

³ Bɔ ka ko-guw-wʉ woone be-de ʉn ya-tom à, ye shipuru wʉ. Ye bu’uru wʉ, ye yanuru wʉ. Wʉ arguru m-ji ʉt-kom m-zar.

* **Bɔr-ʉs op ʉs-ʉoor:1 12:1** Hyen komo: Isha 5:1-2.

4 Ka da-de, wa-o-kat dooru m-tom un wu ken ko-guw-wu un hon. Ka ko-guw-wu a do m-tom à, ye ceruru wu ur-hi. Ye reesuru wu ur-koob.

5 Wa-o-kat dooru m-tom un wu ken wu. Amba ka wu a do m-tom à, ye hooru wu. Kaane o, ye nome ye ken ye deen. Ye bu'uru ye ken ye, ye homuru ye ken ye.

6 “M-moka ne wa-o-kat taagute wan-tom, se wa un wu un hon-de un wu, wu wu cone à. Wu zeeru un hur-de un wu, ‘Kay, ka ya-tom-ye yea hyen 'e-m wa re.’ Ka da-de ne, wu tomuru wa un wu.

7 “Amba ka ya-tom-ye zeeru un hi un de un ye, ‘Wa-wu un wa-o-kat-wu ka. Haan no a ho no wu remen cim-yo un wu waragte yo ma na.’

8 Ye shipu wu. Ye hooru wu. Ye jorburu u-de un wu pesto-de o-gagan.”

9 Bo Yeso komte ye m-rure un ka ma-to à, wu cituru ye. Wu zeeru, “To, zya ne wa-o-kat he m-nom? Se wu haante wu ho-m ka ya-tom-ye, wu ya'as ye ken ye ka kat-o.” Yeso dooru ye m-rure ut-ma. Wu zeeru,

10 “No karantute be-de un Ma-to Shir unze,
“ Ta'ar-de ya-ut-ma jore à,
a muste de kashi ur-ta'ar de ut-ma.

11 Mo ka senge-mo un Yawe mo.
Be un na ne rii-yo ut-hyat yo.’† ”

12 Bo Yeso rurute ye kaane à, sek-ye be-de un **Yahuda**-ne ye napuru unze ye wu tane be-de un ka sha-mo ut-ma to. Remen kaane, ye hoborte o-cow ye shipt wu. Amba bo ye hyente hun-ne

† **Bor-ʉs op ʉs-ʉoor:11 12:10-11** Hyen komo: Bong 118:22-23.

ʉt-moor ne à, gyer-o reeru ye. Ye es wu m-ship á. Ye yaguru wu. Ye arguru arag-mo un ye.

Cot-o un top un tar

(Mati 22:15-22; Ruka 20:20-26)

¹³ Ka da-de ne, ye tomuru wu ye ken hun-ne ye. Ye ro un hoob-o ur-taab remen ye shipt wu, be-de un ma-to un wu. **Parisa**-ne ro kon un hun-ne ko-Gwomo **Here** ne.

¹⁴ Bɔ ye woobute à, ye zeeru wu, “Wa-ur-Yoos, te nepste wo wa-o-nip-wu o ro. Wo un koos un net á. Be un du ne yatt-wu jiishe wu ken á. Wo un yoose un hun-ne cow-yo Shir o-nip ne.” Bɔ ye nomte ut-ma kaane à, ye cituru wu. Ye zeeru, “¿Hond hond o te top ko-Gwomo **Sisar** hwor-ye un tar? ¿Te top, ko te top á?”

¹⁵ Yeso ne, bɔ wu nepte shepe-o un ye à, wu cituru ye. Wu zeeru, “¿Ya un yo ne notte me m-ceeb? Hantu no me hwor‡ um gut.”

¹⁶ Ye hanturu wu hwor. Wu zeeru ye, “¿Hot-o wan o ne un jin-ur wan ne no hyane kane?”

Ye waksuru wu. Ye zeeru, “Ai, hot-o ko-Gwomo **Sisar** o. Jin-de un wu de te hyane kane.”

¹⁷ Bɔ ye waksute wu kaane à, Yeso zeeru ye, “Ya'as no ko-Gwomo **Sisar** rii-yo ro yo ma Sisar à. Komo no ya'as Shir rii-yo ro yo Shir à.” Bɔ ka hun-ne ye hogute kane à, ye hyanuru hyat-to un wu deen.

Ma-to un ine-mo un margan-ne

(Mati 22:23-33; Ruka 20:27-40)

‡ **Bor-ʉs op ʉs-yoor:15 12:15** ʉt-Girik: denari.

18 Ye ken hun-ne ye ro kon tomso. A ye m-zee **Saduki**-ne. (Ye ro m-zee margan-ne yea ine be-de m-mar á.) Ye haanuru be-ur Yeso. Ye cituru wu. §

19 Ye zeeru wu, “Wa-ur-Yoos o, te o-cot ne te cit wo. **Mosa** genutu te ka **karamsa**-o unze sek-wu mere, ba ye un mat un ne'a un wu, depete heno un wu ge ka ne'a-wu, wu metute sek-wu yakar.*

20 O ken den-o, a makt yan-campo-ne nen ta'oor. Mat-de co gaaru ne'a. Ye ro woog kum un yakar á, campo maruru.

21 Heno un wu suguru ka ne'a-wu. Tomso ne, ye kum yakar á, ka heno-o dooru m-mar. Wu donde wu à, ka bo-se ne tomso ne, ka heno-o dooru m-mar ba un yakar.

22 Har ka nen ta'oor-ye, kap mo un ye, ye ga'e ka ne'a-wu à, ye merumsuru. Be-de un ye yatt-wu kume yakar á. Komo ka ne'a-wu ye ga'e à, wu dooru m-mar.

23 To, ho-de m-ine mo un margan-ne, be-de un ka nen ta'oor-ye, ¿wan wu ne wan ka ne'a gaan wu remen kap mo un ye, ye geeste wu?”

24 Yeso waksuru ye, wu zeeru, “No nap Ma-to Shir á. No napu ne beeb-de Shir á.

25 Ho-de m-ine mo un margan-ne a un ga ut-ge á. Hun-ne a warag untun **yan-tom-ye Shir** n-Ton shir.

26 Urege ne noa cit me ma-to un ine-mo un margan-ne, ¿No wet m-karante takurda-o **Mosa** gene á? Wu ruru na unze wu hogute cor-o Shir n-

§ **Bõr-ús op ús-yoor:18 12:18** Hyen komo: Seng 23:8.

* **Bõr-ús op ús-yoor:19 12:19** Hyen komo: Kara 25:5.

tɛ yokor-o yar-yo. Shir zɛɛg wʊ, ‘Mɛ Shir **Ibrahi** wʊ ʊm rɔ. Komo wʊ ma **Ishaku** wʊ ʊm rɔ, kap ʊn **Yakubu** nɛ.’†

27 Wʊ ba Shir ɔ ʊn hun-nɛ margan-nɛ á, amba Shir ɔ ʊn yan-hoog. Nɔ ba'asʊtɛ dɛɛn.”

Karamsa-tɔ jiisɛ m-'wɔns à
(Mati 22:34-40; Ruka 10:25-28)

28 Wʊ ken wan-Yoos-de ʊn **karamsa**-o **Mosa** wʊ hyoknuru be-de ʊn yɛ. Wʊ hoguru ma-ʊt sunʊtɛ **Saduki**-nɛ. Bɔ wʊ hogutɛ Yɛso shaks yɛ ʊr-bon nɛ à, wʊ cituru Yɛso. Wʊ zɛɛru, “¿O ke **karamsa**-ɔ jiisɛ m-'wɔns?”

29 Yɛso zɛɛru wʊ, “**Karamsa**-ɔ jiisɛ m-'wɔns à, ɔ ka: ‘Hogɛ nɔ hun-nɛ yɛ ʊn dak-ɔ o-**Isra!** Yawe Shir na. Gwomo-ʊt rɔ kɔn á, sɛ Yawe ʊn hon-de ʊn Wʊ.

30 Was Yawe Shir ru. Was ʊn wʊ nɛ ʊn hur-ʊr ʊn du nɛ kap, ʊn kap ɔ ʊn hoog ru nɛ, ʊn kap nap-ʊs ru nɛ, komo ʊn 'wɔns-m ru nɛ.’‡

31 Hogɛ nɔ **karamsa**-o ayoore-ɔ tomso nɛ, ‘Sɛ nɔ was ɔr nɔ nɛ m-sɔk nɛ bɔ nɔ wassɛ hi ʊn nɔ à.’§ Yatt **karamsa**-tɔ jiisɛ tɔ ka yoor-tɔ m-'wɔns á.”

32 Bɔ ka wan-Yoos-de ʊn **karamsa**-o **Mosa** wʊ, hogutɛ shas-o Yɛso à, wʊ zɛɛru, “Ka ɔ, Wa-ʊr-Yoos, o rworog o-nip. Shir ɔ rɔ ko-Gwomo na. Gwomo-ʊt rɔ kɔn á, sɛ Shir ʊn hon-de ʊn ɔ.*

33 Depetɛ nɛt was wʊ kap ʊn hur-ʊr gaan, ʊn nap-se ʊn wʊ nɛ kap komo ʊn 'wɔns-mɔ ʊn wʊ

† **Bɔr-ʊs op ʊs-ʊoor:26 12:26** Hyen komo: Rwuʊ 3:6. ‡ **Bɔr-ʊs op ʊs-ʊoor:30 12:29-30** Hyen komo: Kara 6:4-5. § **Bɔr-ʊs op ʊs-ʊoor:31 12:31** Hyen komo: Rewi 19:18. * **Bɔr-ʊs op ʊs-ʊoor:32 12:32** Hyen komo: Kara 4:35.

ne kap, komo wu was un yan-bor-se un wu ne bo wu ro m-was un hi un de un wu à. O aragte kap yar-mo wu ya'ase Shir à un rem-se a tukse ne be-de ur-**seke** à.”†

34 Yeso napuru ka net-wu shaks wu us-nap ne. Wu zeeru wu, “Kuks wo hiin o tuwut be-de un gwomo-to Shir.” Bo Yeso ruru wu kaane à, yatt-wu kume jaab-o ut-men wu cit wu yo ken rii-yo á.‡

Wan-Gwu

(Mati 22:41-46; Ruka 20:41-44)

35 Bo Yeso ro ur-yoos un **Pyo-o Shir** à, wu cituru o-cot, “¿Re o **yan-Yoos-de o-karamsa** zette unze **Kiristi**, wà **Dawuda** wu?”

36 **Kukt-o Shir** rwo'og **Dawuda** m-zeë:
 “Yawe zeeg Wan-Koyan re:
 “She'et kane so un kom-o un re un de
 se un rwo'og yan-yage-ut ru
 un kus-o un na-o ru.” '§

37 **Dawuda** un hi un de un wu ak wu, ‘Wan-Koyan,’ urege ka o, ¿Re o **Wan-Gwu** he m-warag wà **Dawuda**?”

Hun-ne deen hogute wu zak-o-zak.

Ya-ur-yoos-de o-karamsa

(Mati 23:1-36; Ruka 20:45-47)

38 Bo wu yoose ye à, wu zeeru, “Nom no ja un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne, yan-con-to ut-tuw un carri-to ut-cop ne, un con-to un gas-de m-seeb ne be-de ut-baab.

† **Bor-us op us-voor:33 12:33** Hyen komo: Hose 6:6. ‡ **Bor-us op us-voor:34 12:28-34** Hyen komo: Ruka 10:25-28. § **Bor-us op us-voor:36 12:36** Hyen komo: Bong 110:1.

39 Ye he ɔn kuke-to ɔn yoos ɔn Ma-to Shir, ko o-biki, ye ro ɔn ma'as ɔn hoob-o ɔn deeg-to ɔr-bon remen ye she'ette she'et-de m-nu.

40 Myet ɔn kaane ye ro ɔn kuus ɔn saw-to ɔn gwɔr-ne. Ye ro m-she'et deen ɔn kon-se Shir remen a zeet ye yan-dore ɔn Shir ye hur-ur gaan. Ye, a he ya-ur-koob de jiishe à.”

Yar-mo ɔn ko-gwor

(Ruka 21:1-4)

41 Bɔ Yeso she'ete yow yow be-de a ɔn he'edbe m-yar à, wu ma'asu m-gwɔt ɔn hun-ne deen bɔ ye m-he'edbe ɔn hwɔr à. Ya-o-kwum he'edburu hwɔr deen.

42 Ka da-de, wu ken ko-koob-wu ko-gwor haanuru wu he'edburu nera ut-yoor.

43 Yeso agnuru yan-neke-mo ɔn wu be-ur gaan. Wu zeeru ye, “Me no m-rure o-nip, ka ko-gwor-wu ko-koob he'edbutu yo jiishe à n-me ɔn be-de a he'edbe m-yar, arge kowan.

44 Um zeeg yo ka remen ye ken ye he'edbutu hiin be-de ɔn yo ro ye deen à be-de ɔn kwum-o ɔn ye. Amba wu, myet ɔn koob-de ɔn wu ne wu he'edbutu myet yo ro wu à. Wu ya'aste kap yo wu rotte à.”

Bɔr-ɔs op ɔs-tet

A wuks Pyo-o Shir

(Mati 24:1-2; Ruka 21:5-6)

1 Yeso ro m-rwuun ɔn **Pyo-o Shir**, be-de ɔn yan-neke-mo ɔn wu, wan-gaan cituru wu. Wu zeeru, “Wa-ur-Yoos, gwɔt gon ka ta'ar-to, ɔn ka caari-to ut-ma to ne.”

2 Yešo zeeru, “¿Nɔ hyanag ka caari-tɔ ʉt-ma tɔ? Kap ka ta'ar-tɔ rɔ kanɛ à, a wugurse tɔ. Yatt ta'ar-de a he m-yagɛ n-tɔn ʉn ɔr ʉn de á.”

*Ur-koob ʉs-cenene ne
(Mati 24:3-14; Ruka 21:7-19)*

3 Bɔ jimite à, Yešo ro tara ʉn **Haag-ɔ ʉn 'yo-se o-Zetun**, ka haag-ɔ rɔ ʉn gwoɔbe ʉn **Pyo-o Shir** à. Sɛ ye ken ye be-de ʉn yan-neke-mɔ ʉn wɔ, (Bitrus wɔ, **Yakubu** wɔ, ʉn **Yohana** ne, ʉn Andarawus ne), ye cituru wɔ pakse.

4 Ye zeeru, “Te ɔnɔg o ruru te ¿ɔ ke da-ɔ ne a he m-nɔm ʉn se ka rem-se? ¿Yo ke rii-yo ne he te m-kute da-ɔ ka rem-se he m-kɔr à?”

5 Ka da-de ne, Yešo taknu ye m-yoose. Wɔ zeeru, “Muut nɔ ʉt-hi, taasɔ net ees nɔ á.

6 Hun-ne deen yea haan be ʉn nɔ, ye dek jin ʉn de. Kɔ wɔ ke wɔ rɔ m-zee wɔ rɔ **Kiristi**. Yea ees hun-ne deen.

7 Tomso, nɔ hoɔe a ʉn ma-tɔ ʉr-gɔn, tɔ ken tɔ yow yow, tɔ ken tɔ ʉr-hyew ne, nɔ jar nɔ hoɔe o-gyer á. Sɛ ka rem-se takante, amba a ʉn go hyan ta-de ʉn hono o-dak á.

8 Ka da-de ne, hun-ne a heete hun-ne ʉr-gɔn. Gwomo-ʉt a heete ʉt-gwomo ʉr-gɔn. Dak-o a nukte tɔ ken be-tɔ ʉn hon ʉn hon. Mer a reese hun-ne ʉr-koob. Ka rem-se kap, takan-de ʉn re ʉr-koob de ka, bɔ hoog-mɔ o-mat rɔ m-takan à har arguru kaane.

9 “Remen nɔ yan-neke-m re ye, ‘She'et nɔ zongse!’ Hun-ne a eeg nɔ be-de ʉn yan-piish ʉt-ma. Yea bu nɔ m-dum n-me ʉn kuke-tɔ ʉn yoos ʉn Ma-tɔ Shir. Hun-ne a eeg nɔ be-de ʉn gwamna-ne ʉn gwomo-ne ne. Yea nom yo kà

remen nō yan-neke-m re ye. Amba kap un kaane ne, noa kum o-cow remen nō rurutú ye **Ma-to m-Rerem** to Shir.

¹⁰ Rii-yo ka rem-se takante, a rure baag-to un hun-ne kap **Ma-to m-Rerem** to Shir.

¹¹ Da-o a he nō m-ship à, a heete nō be-de un yan-piish ut-ma. Rii-yo nō nekute nō jar nō ryegen un rii-yo nō he m-rwor á. Un ka da-o, kap rii-yo Shir ya'e nō à, yo nō he m-rwor remen nō ye rō tep un hi un nō á. **Kukt-o Shir** o rō tep be un nō.*

¹² “Un ka da-o ne, sek-wu wua ya'as heno un wu a hoot wu. O-tato tomso ne oa ya'as wà un o. Yakar yea ine eso ye rur rii-yo tat-ne ye un ye un in-ne ye un ye ne nome à yo un ba ur-bon har yea ru a ho ye.

¹³ Kō wu ke net-wu wua yage nō remen nō yan-neke-m re ye. Amba kap wu hokse m-gaag un men-to un wu har ta-de un hoog-o un wu à, wua posse ra-o Shir.†

A su ur-koob deen

(Mati 24:15-28; Ruka 21:20-24)

¹⁴ “Wu karunte ka ma-to à, yage wu nep to. ‘Noa hyen a shereg yo ken rii-yo Shir yage à, be-de udepe a sher yo á.’ Yoa naas **Pyo-o Shir**. Nō hun-ne ye rō un dak-o o-Judiya à, nō hyene ka rii-yo, nō som be-de ut-haag.‡

* **Bor-us op us-tet:11 13:9-11** Hyen komo: Mati 10:17-20; Ruka 12:11-12. † **Bor-us op us-tet:13 13:13** Hyen komo: Mati 10:22.

‡ **Bor-us op us-tet:14 13:14** Hyen komo: Dane 9:27; 11:31; 12:11.

15 Wʊ rɔ tara n-tɔn ʊr-dɔɔb de o-kukɛ ɔ ʊn wʊ à, wʊ kergenɛ á taase wʊ cʊw n-mɛ o-kukɛ, remen wʊ dɛkɛntɛ tɔ ken saw-tɔ tɔ rɔ n-mɛ á.

16 Wʊ rɔ o-kat à, wʊ jar wʊ warag dɛk ʊr-matuku o-hur á. §

17 ʊn ká hɔ-tɔ, ne'a-nɛ yan-yakar-yɛ rɔ ʊn su ʊr-dɛ à, ʊn ya-ʊt-uub nɛ yɛa su ʊr-koɔb.

18 Nɔ kɔn Shir taase ka rem-se wɔɔn nɔ da-ɔ o-gɔs.

19 Remen gɔn ka su ʊr-koɔb de, ʊn ká hɔ-tɔ a jiish cin da-ɔ Shir nɔmɛ hɔno o-dak à. Komo a do de m-nɔm n-co á har da-ɔ ba m-ta.

20 Amba Wan-Kɔyan hak ka hɔ-tɔ ʊn su ʊr-koɔb tɔ. A ro zeege remen kaane á, yatt nɛt-wʊ rɔa kus á. Remen cɔn-tɔ ʊn ká yɛ Shir daage à, ɔ rwo'e wʊ hept ka su ʊr-koɔb ɔ.

21 ʊn ka da-ɔ, nɛt zee nɔ, '**Kiristi**, wʊ ka kanɛ,' kɔ wʊ ken nɛt-wʊ zee nɔ, 'Wʊ ka rɛɛnɔ,' nɔ jar nɔ dɛk ma-tɔ ʊn wʊ á.

22 Yan-rwɔr ʊn ma-tɔ Shir yɛ ʊt-bɔ yɛa inɛ, wʊ ken a zee, 'Mɛ rɔ **Kiristi**,' har yɛa kutɛ nɔ caari-tɔ ʊt-hyat ʊn se ken rem-se ʊs-myot se nɛ se nɔ cɛtɛ m-hyan á. Yɛ rɔ m-nɔm ʊn ka rem-se remen yɛ ɛɛstɛ yɛ Shir daage à, ɔ rwo'e yɛ hokstɛ.

23 Amba ma'as nɔ zɔngsɛ. ʊm russutɛ nɔ ma-tɔ ʊn ka rem-se ba sɛ ʊn takan."

*Mʊʊn-m Yɛso Wan-Gwʊ
(Mati 24:29-31; Ruka 21:25-28)*

24 "Da-ɔ a komɛ swɔ ʊr-koɔb, ʊn ká hɔ-tɔ,
" 'hɔ-ʊr a nom o-comb.

§ Bɔr-ʊs op ʊs-tet:16 13:15-16 Hyen komo: Ruka 17:31.

O-reᅅg komo yoa do n̄om o-m̄ok á.*

²⁵ Reᅅg a ma'as m-he'emende n-dak.

B̄on rem-se Shir hwoᅅne n-k̄us o Shir à,
se à nuktusse.†

²⁶ “Ka da-de ne, hun-ne deen yeᅅa hyen me **Wà-wu un net**, me m-neke ne n-me ʉt-ke'ente ʉt-gos ne un caari-m̄o m-cecas ne m̄o ʉr-bon.‡

²⁷ Ka da-de ne, man toᅅmon **yan-toᅅm-ye Shir**, ye kargunse ka ye wu daage à, ya-ʉr-horim un ya-ʉr-horan ne un yan-so-o-baar ne o-ye'er ne, yan ko keᅅe ye Shir daage à, **yan-toᅅm-ye Shir** a kargunse ye.

Ma-to o-rum

(Mati 24:32-35; Ruka 21:29-33)

²⁸ “M-m̄oka, yoos n̄o yo ken yo be-de o-rum. Da-o n̄o hyeneᅅ jet-se un yo cirig m-tupne, nap n̄o unze gos-o nomosteᅅ yow yow.

²⁹ Remen kaaneᅅ da-o n̄o hyeneᅅ kà rem-se ro m-takan, n̄o nak o ka unze da-o woosunteᅅ yow yow.

³⁰ Nip-o me n̄o m-rureᅅ, kà zaman-yo yoa te á se ka rem-se kap se nomosteᅅ.

³¹ Toᅅn-o shir, o-dak ne toᅅa tees, amba ma-ʉt re toᅅa te á.

She'et zongse

(Mati 24:36-44)

* **B̄or-ʉs op ʉs-tet:24 13:24** Hyen komo: Isha 13:10; Jowe 2:10,31; 3:15; Hyan 6:12; Izik 32:7. † **B̄or-ʉs op ʉs-tet:25 13:25** Hyen komo: Isha 34:4; Hyan 6:13; Jowe 2:10; Isha 13:10.

‡ **B̄or-ʉs op ʉs-tet:26 13:26** Hyen komo: Dane 7:13; Hyan 1:7.

³² “Amba da-ɔ ka rem-se he m-takan à, ká hɔ-de yatt-wu he m-nap á. Kɔ **yan-tom-ye Shir** n-Ton shir, ye nep da-ɔ ka rem-se he m-takan á. Kɔ Wà un hi un de un wu, wu nap á. Sɛ o-Tato un wu un hon-de un wu. Wu nape da-ɔ se he m-takan à. §

³³ Cin da nɔ nepte da-ɔ ka rem-se he m-takan á, ma'as nɔ zongse, yish hooge!

³⁴ Sha-mo ut-ma mo ka. Haan-mo un **Wà-wu un net**, a nom untun wa-o-hur wu ine rur ur-hyew à. Wu wongsuru ya-m-senge, ko wu ke un senge-mo un wu ne. Wu dekuru wu ken wangaan wu, wu zeeru wu ere wu o-hur, wu ma'as yish hooge.*

³⁵ “Ma'as nɔ yish hooge remen nɔ nap da-ɔ wa-o-hur he m-jo'on á. ¿Kɔ m-rim mo wu he m-jo'on, ko da-o purge, ko kiit ro us-kan, ko n-sot?

³⁶ Taase wu woon nɔ ba o-saktɔ, nɔ m-rew.

³⁷ Ma-to me nɔ m-rure à, me un rure ko wu ke, wu ma'as zongse.”

Bɔr-ʊs op ʊs-nass

*Yan-co gamag ur-hi de un yage-ut Yeso
(Mati 26:1-5; Ruka 22:1-2; Yoha 11:45-53)*

¹ Kuks hɔ-ut yoor **Yahuda**-ne nomot biki-to ye ro m-nom à **Biki-o m-Pas** un **Biki-o ut-Burodi to ba m-Yist** ne. Gwomo-ne ye un kon-se Shir un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne ye hooburu

§ **Bɔr-ʊs op ʊs-tet:32 13:32** Hyen komo: Ruka 12:36-38.

* **Bɔr-ʊs op ʊs-tet:34 13:34** Hyen komo: Ruka 12:36-38.

cɔw-yo ʉn ship ʉn Yeso ʉr-hyow ba hun-ne ye ʉn nap, ye hoot wʉ.*

² Amba ye zeeru, “A ship wʉ ho-de o-biki á, taase hun-ne ‘yons o-zaaz.”

*A duusute Yeso nom-mo m-shi'igin
ʉn bo-o o-Betanya*

(Mati 26:6-13; Yoha 12:1-8)

³ Yeso ro bo-o o-Betanya ʉn hur-o Simɔn ko-**cim**. Wʉ ro ʉn re ʉn rii-yo m-re, wʉ ken ne'a-wʉ cownuru ʉn ʉr-batta ne de ʉn now-mo m-shi'igin† mo ʉn hwɔr deen. Wʉ bu'uguru nu-de ʉn ka tur-de. Wʉ duusuru Yeso mo ʉr-hi.‡

⁴ Bo wʉ duusute wʉ mo à, ye ken ye, ye ro kane à, ye swooru ʉs-ryaab. Ye zeeru ɔr ʉn ye ne, “¿Ya hante atte m-naas m-now kaane?”

⁵ Now-mo woose net nom senge-mo ʉt-ho zungu-ʉs tet [300] wʉ kumut ka hwɔr-ye. Depete a beeb mo a yaas koob-ne ka hwɔr-ye.” Ye kangsuru wʉ.

⁶ Bo Yeso hogute ma-to ʉn ye à, wʉ zeeru ye, “Yage no wʉ. ¿Remen yan o notte wʉ m-rangse? Wʉ nomutu me rii-yo ʉr-bon.

⁷ Ko o ke da-o no mosse ʉn koob-ne ne. Da-o no cone à, ka da-o, no he ye m-'ya m-yar. Amba me, no mosse ʉn me ne ho-ʉr bi á.§

⁸ Wʉ nomog rii-yo wʉ hokse m-nom à. Wʉ duusute wur-o re now-mo m-shi'igin remen zongeto ʉn duk re.

* **Bɔr-ʉs op ʉs-nass:1 14:1** Hyen komo: Rwuu 12:1-27.

† **Bɔr-ʉs op ʉs-nass:3 14:3** now-mo m-shi'igin ʉt-Girik: nardi.

‡ **Bɔr-ʉs op ʉs-nass:3 14:3** Hyen komo: Ruka 7:37-38.

§ **Bɔr-ʉs op ʉs-nass:7 14:7** Hyen komo: Kara 15:11.

⁹ Nip-ɔ mɛ nɔ m-rurɛ, kap be-de a he rwɔr ʉn **Ma-to m-Rerem** à, hɔno o-dak kap rii-yo ka ne'a-wʉ nɔmɛ à, a ma'as yo m-rwɔr remen a bakste ʉn wʉ nɛ."

Yahudas ya'aste Yɛso

(Mati 26:14-16; Ruka 22:3-6)

¹⁰ Da-ɔ Yɛso ʉn yan-neke-mɔ ʉn wʉ nɛ rɔ m-nɔm **Biki-ɔ m-Pas** à, Yahudas Iskariyoti, wangaan be-de ʉn ka op ʉn yoor-ye, haaru be-de ʉn Gwomo-ne ye ʉn kɔn-se Shir remen ye hongsuté bɔ wʉ he ye bɔbse ʉn Yɛso à.

¹¹ Bɔ ye hogutɛ kaane à, ye nɔmuru o-zak. Ye essuru ʉt-ma ʉn wʉ nɛ yɛa ya'as wʉ hwɔr. Wʉ nɛ wʉ zeeru hoob-ɔ o-cɔw wʉ ya'aste Yɛso ʉn kom-to ʉn ye.

Yɛso reeg Biki-ɔ m-Pas ʉn yan-neke-mɔ ʉn wʉ nɛ

(Mati 26:17-25; Ruka 22:7-14,21-23; Yoha 13:21-30)

¹² A wɔon da-ɔ ʉn hɔ-de ʉr-takan de **Biki-ɔ ʉt-Burodi to ba m-Yist**, hɔ-de ʉn m-penem ʉn ca remen baks ʉn hɔ-de ye rwʉunte o-Masar à. Yan-neke-mɔ ʉn wʉ ye zeeru wʉ. "¿Ke nɛ ɔ o cɔnɛ tɛ he tɛ nomo wɔ rii-yo m-re yo **Biki-ɔ m-Pas**?"

¹³ Wʉ tomuru nen yoor be-de ʉn yan-neke-mɔ ʉn wʉ. Wʉ zeeru ye, "Cɔw nɔ o-bɔ. Da-ɔ nɔ cɔwɛ, nɔ go'onɛ ʉn wʉ ken campo-wʉ nɛ. Wʉ rɔ ʉn tur-de m-hɔ nɛ ʉr-hi. Nɔ dɔrɛ wʉ.

¹⁴ Hur-ɔ wʉ cʉwɛ, nɔ cʉw nɔ zee wa-o-hur, 'Wa-ʉr-yoos-wʉ zee, "¿ke nɛ ɔ wʉ he m-comse nɛ wʉ reet **Biki-ɔ m-Pas** ʉn yan-neke-mɔ ʉn wʉ nɛ?" '

15 Wɔa kute nɔ caari-o o-kuke ɔ a ma'e n-ton un ɔr un ɔ o-kuke à. ɔ ro zongse ʊs-saw ne n-me. Káane ɔ, nɔ he na m-nome rii-yo o-biki.”

16 Yan-neke-m Yeso ruuru. Ye cowuru o-bo. Ye 'wossuru bo Yeso ruru ye à. Ye nomuru wu rii-yo m-re yo **Biki-o m-Pas** káne.

17 Bɔ ho-ur hebuté à, Yeso wooru mosse un ka op un nen yoor-ye ne.

18 Ye ro m-re un rii-yo m-re, Yeso zeeru ye, “Nip-o me nɔ m-rure. Wu ken wan-gaan-wu be un nɔ, wua ya'as me un kom-to un yan-yage-ut re, wu te m-re te un wu ne à.”*

19 Men-ut naasuru ye, ye taknuru ʊs-cot un gaan un gaan. Kɔ wu ke wu zeeru, “¿Me wu ɔ?”

20 Wu zeeru ye, “Wan-gaan be un nɔ, nɔ nen op un yoor, wu tette m-re kɔk-ur gaan à.

21 Wu dooru ye m-zee, remen me **Wà-wu un net**, man meres bo a gene be-de un Ma-to Shir à. Amba ka net-wu he me m-ya'as à, wua su ur-koob, otte a ro makt wu un hono o-dak á, roa jiish wu.”

*Yeso kutute yan-neke-mo un wu
cow-yo un baks un mar-mo un wu*

(Mati 26:26-30; Ruka 22:15-20; 1Kor 11:23-25)

22 Ye ro un re un rii-yo m-re, Yeso dekururu ur-burodi, wu bomuru Shir. Ka da-de ne, wu bosuru, wu wonguru ye. Wu zeeru ye, “Hombe nɔ, wur-o re ɔ.”

23 Wu deknuru ya o-kɔk un ho-mo un yakar-ye un 'yo-yo o-anab ne. Bɔ wu nomte ur-bongon be-de Shir à, wu ya'asuru kap mo un ye. Ye swooru.

* **Bɔr-ʊs op ʊs-nass:18 14:18** Hyen komo: Bɔng 41:9.

24 Wʉ zɛɛrʉ, “Hyo-m re mɔ mɔ ʉn shoos ʉn swɔr o-nu ɔ Shir surʉ nɔ à, mɔ a he m-dusunɛ remen hun-nɛ deen à.†

25 Nip-ɔ mɛ nɔ m-rurɛ man do swɔ ʉn ho-mɔ o-anab á, sɛ ka ho-de ʉm he m-swɔ m-pʉ mɔ à, be-de ʉn **Gwɔmo-tɔ Shir** à.”

26 Bɔ wʉ komtɛ yɛ m-rurɛ kaanɛ à, yɛ hurʉ Sɛp-ɔ ʉr-Bɔngon de Shir. Yɛ ruuru, yɛ haarʉ ʉn **Haag-ɔ ʉn 'yo-se o-Zetun**.

Bitrus a nom she-mɔ ʉn nap-m Yeso

(Mati 26:31-35; Ruka 22:31-34; Yoha 13:36-38)

27 Yeso zɛɛrʉ yɛ, “Kap-m nɔ nɔa som mɛ. Mɛ ʉn zɛɛ yo ka remen a genestɛ be-de ʉn Ma-tɔ Shir ʉnze:

“ ‘A ho wa-ʉr-gʉt de ʉn ca,
ʉs-rek ca he m-caage.’‡

28 Amba da-ɔ a 'yonsʉ mɛ ʉn hoog nɛ, man be nɔ m-wɔ ʉn dak-ɔ o-Gariri.”§

29 Bitrus zɛɛrʉ, “Kɔ yɛ som wɔ kap, mɛ kam man som wɔ á.”

30 Yeso zɛɛrʉ wʉ, “Nip-ɔ mɛ wɔ m-rurɛ, Bitrus, kɔ ʉn ka tet-mɔ mɔ roonɛ à, rii-ɔ keeg-yo o-kiit kenet sɔ-o yoor, wɔa nom she-mɔ ʉn nap-ʉs re sɔ o-tet.”

31 Bitrus shasuru m-'wɔns nɛ. Wʉ zɛɛrʉ, “Kɔ a roa ho mɛ mosse ʉn wɔ nɛ, man nom she-mɔ ʉn nap-m ru á.” Kap mɔ ʉn yɛ ka yɛ zɛɛ.

† **Bɔr-ʉs op ʉs-nass:24 14:24** Hyen komo: Rwʉʉ 24:8; Irmɩ 31:31-34. ‡ **Bɔr-ʉs op ʉs-nass:27 14:27** Hyen komo: Zɛka 13:7.

§ **Bɔr-ʉs op ʉs-nass:28 14:28** Hyen komo: Mati 28:16.

*Yeso konog Shir
un Haag-o un 'yo-se o-Zetun*

(Mati 26:36-46; Ruka 22:39-46)

³² Yeso ne un yan-neke-mo un wu ne, bo ye heete un **Haag-o un 'yo-se o-Zetun** à, ye wooru de ken tuk-de de a m-zee o-Gesemani à. Yeso zeeru ye, “She'et no kane, um konoste Shir.”

³³ Wu dekeru Bitrus un **Yakubu** un **Yohana** ne, wu taknu swor ur-koob deen. Wu ro us-barag, men-ut naasute wu deen.

³⁴ Wu zeeru ye, “Men-ut naasute me deen. Wo hyene, o zee mett hog a. Wasu no me kane, no she'et zongse.”

³⁵ Wu arguru co hiin. Bo wu arge o-co à, wu kwukuru n-dak, wu konuru Shir. Wu zeeru, “¿Ko nomutu wo o dossu me ka swo ur-koob de?”

³⁶ Wu dooru m-zee, “Abba,* Tato re, ko yo ke rii-yo yo ro m-nome be un du. Um conog o dossu me ka swo ur-koob de. Amba yanze barag-ɔs re se o he m-dore á, se barag-ɔs ru.”

³⁷ Bo wu muunte be-de ye ro à, wu 'wossuru ye ro m-rew. Wu zeeru Bitrus, “¿Simon, rew-mo no rotte? Ashi, ¿noa hoks m-she'et zongse ko hiin á?”

³⁸ She'et no zongse, yish hogge, no ma'as un kon-se Shir, taase no he'ebe **ur-ba'as** da-de a megre no. Me un zee yo ka remen kukt-o tunuste o nom rii-yo depe à, amba wur-o rott m-'wons á.”

³⁹ Ka da-de, Yeso dooru m-warag komo wu yage ye. Wu konuru Shir. Wu dooru m-rwor bo wu ro rworge à.

⁴⁰ Har m-moka komo, wu dooru m-muun. Wu 'wossuru ye ro m-rew. Rew-m bupste ye deen. Bo

* **Bɔr-ɔs op ɔs-nass:36 14:36** ɔt-Arameki: Abba.

ye zutute à, ye taaguru ma-to ye he wu m-shas à.

41 Wu dooru m-warag remen wu konot Shir. Bo wu do m-muun, o atette-o à, wu zeeru, “¿Har m-moka wuwe-de no rotte m-rew ne? Bo'osute kaane, da-o wooste. Gwot me **Wà-wu un net**, a ya'astu me un kom-to un ya-ut-**ba'as**.

42 Ine no, a kew no wu! Gwot! Ká net-wu ya'asu me à, wu ka yow yow.”

Yahuda-ne shik Yeso

(Mati 26:47-56; Ruka 22:47-53; Yoha 18:3-12)

43 A kane, rii-yo wu bitute nu, Yahudas, wangaan be-de un ka op un yoor-ye, wu woosunte un moor-to un hun-ne ne deen. Ye ro ut-magay ne ut-ko ne. Gwomo-ne ye un kon-se Shir, un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne, un sek-ye ye un **Yahuda**-ne, ye tomnu ye.

44 Wu he wu m-ya'as à, wu be'este wu gemeste ur-hi un ye ne unze, “Wu um he m-hamat à wu wu ship no wu, no neke un wu ne, no 'er wu ur-bon ne.”

45 Bo un woon-m Yahudas wu haaru be-ur Yeso, wu zeeru, “Wa-ʉs-Nap.” Yahudas hamturu wu.

46 Ye hwooru ut-kom, ye shipuru wu.

47 Se wangaan be-de un **yan-neke-m Yeso** ye wu ro eso kane à, wu muusuru magay-o un wu. Wu ceturu ko-guw-wu un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir. Wu kupsuru wu o-to.

48 Yeso zeeru ye, “¿No un rwuun ut-magay ne ut-ko ne, no shipt me untun ko-hyow?”

49 K̄o de ke h̄o-de m̄e m̄os̄s̄e ʉn n̄o n̄e ʉn **Pyo-o Shir**, m̄e n̄o m̄-yoose. N̄o ship m̄e á. Amba s̄e a nom̄ut̄u m̄e b̄o a gen̄e be-de ʉn Ma-to Shir à.”†

50 Ka da-de n̄e, yan-nek̄e-m̄o ʉn w̄u kap ye yagur̄u w̄u. Ye argur̄u m-s̄om.

51 S̄e w̄u ken wan-campo w̄u, w̄u cop rii á s̄e o-gund ʉn h̄on-de ʉn o, w̄u dorur̄u Yeso. B̄o w̄u dorut̄e Yeso à, ye shipur̄u w̄u.

52 Ye rumsur̄u gund-o ʉn w̄u. W̄u somur̄u b̄o Shir mat̄e w̄u à.

A heete Yeso be-de ʉn piish ʉt-ma

(Mati 26:57-68; Ruka 22:54-55,63-71; Yoha 18:13-14,19-24)

53 Ye nekuru ʉn Yeso n̄e be-de ʉn ko-Gwomo-wu ʉn k̄on-se Shir. Kap Gwomo-n̄e ye ʉn k̄on-se Shir ʉn s̄ek-ye ye ʉn **Yahuda**-n̄e, ʉn yan-Yoos-de ʉn **karamsa-o Mosa** n̄e ye m̄orgur̄u be-ʉr Yeso.

54 Bitrus n̄e w̄u dondur̄u w̄u m-pupa n̄e har ʉn 'woog-o ʉn hur-o ko-Gwomo-wu ʉn k̄on-se Shir. W̄u she'etur̄u be-de ʉn guw-n̄e ye ʉn ko-Gwomo-wu ʉn k̄on-se Shir. W̄u ro ʉn hwo'ot o-ra m̄os̄s̄e ʉn ye n̄e.

55 A kan̄e Gwomo-n̄e ye ʉn k̄on-se Shir ʉn **Morog-de ʉn S̄ek-ye** n̄e, yan-ya-ʉt-ma, kap ye hoobur̄u rii-yo a hette m-zee Yeso nomog **ur-ba'as** à remen ye hoot w̄u, amba ye kum á.

56 Ye ken ye deen ye sakkur̄u w̄u ʉt-ma ʉt-b̄o amba ma-to ʉn ye t̄o haan ʉt-gaan á.

57 A kan̄e komo ye ken campo-n̄e ye inur̄u eso, ye door̄u w̄u ce'e ʉt-b̄o:

† **B̄or-ʉs op ʉs-nass:49 14:49** Hyen komo: Ruka 19:47; 21:37.

58 Ye zeeru. “Te hogute wu zeeg wua hees **Pyo-o Shir** o hun-ne ma'e à, rii-yo ho-ut tet nomot wu me'es o hor-o, yanze ne ma-to un ko-hun á.”‡

59 Kap un kaane ne, ma-to un ye to haan ut-gaan á.

60 Ko-Gwomo-wu un kon-se Shir wu inuru n-tete o un ye. Wu cituru Yeso. Wu zeeru, “¿Wo un to ken ma-to ne to o he m-shas, be-de un ma-to ka hun-ne ye ro m-rwor mosse un wo ne?”

61 Amba Yeso ro temb o un wu. Wu shas ut-ma á. Ko-Gwomo-wu un kon-se Shir wu dooru wu m-cit komo. Wu zeeru, “Ashi, ¿wo wu, **Kiristi**, Wà-wu un wa-o-kwum-wu Shir tomnu te?”

62 Yeso zeeru, “Me wu. § Noa hyen me komo, me **Wà-wu un net**, me tara un kom-o ur-re o Shir Wa-ur-Beeb.* Noa hyen komo me m-rwuun n-me ut-ke'ente n-Ton shir.”†

63 Ko-Gwomo-wu un kon-se Shir swooru us-ryaab deen. Wu yishuru gund-o un wu. Wu zeeru, “¿To ke ma-to a cone m-hoge komo?”

64 No hogute de yo'og-o wu yo'oge Shir à! ¿Re no hyan?”

Ye zeeru, “Wu wooste m-ho!”‡

65 Ye ken ye taknu wu m-copse m-ta. Ye hokkuru wu yish, ye wosuru wu ur-dembe. Ye zeeru, “Ruru te wu wosu wo m-moka à!” Guw-ne komo ye ma'asuru wu un hwooge ut-raag.

‡ **Bor-ʉs op ʉs-nass:58 14:58** Hyen komo: Yoha 2:19. § **Bor-ʉs op ʉs-nass:62 14:62** Hyen komo: Rwu 3:14. * **Bor-ʉs op ʉs-nass:62 14:62** Hyen komo: Bong 110:1. † **Bor-ʉs op ʉs-nass:62 14:62** Hyen komo: Dane 7:13. ‡ **Bor-ʉs op ʉs-nass:64 14:64** Hyen komo: Rewi 24:16.

Bitrus nomog she-mo ʊn nap ʊn Yeso
(Mati 26:69-75; Ruka 22:56-62; Yoha 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Ye ka ro ʊn kuke-o a ma'e n-ton ʊn or ʊn o o-kuke à. Ye ro ʊn piishe ʊn Yeso ʊt-ma. Bitrus ro o-'woog n-dak. Wu ken wan-ne'a-wu ne, ko-guw-wu ʊn ko-Gwomo-wu ʊn kon-se Shir,

⁶⁷ wu hyanuru Bitrus ro ʊn hwo'ot o-ra. Wan-ne'a gwotururu Bitrus, wan-ne'a zeeru, "Wo mosse ʊn Yeso ne ka wa-o-Nazaret-wu."

⁶⁸ Amba Bitrus nomuru m-she. Wu zeeru, "Me nap yo wo rwor á." Wu arguru m-rwuun ʊn 'woog-o ʊn pyo. Keeg-o o-kiit kanuru.

⁶⁹ Ka wan-ne'a-wu komo dooru gwot ʊn Bitrus. Wu taknu rure ʊn ye ro eso eso kané à, "Wu ka, **wan-neke-m Yeso** wu."

⁷⁰ Amba Bitrus dooru m-nom m-she komo.

Bɔ doote hiin à, ye ro kané eso eso à, ye zeeru Bitrus, "Nip-o, wo **wan-neke-m Yeso** wu remen wa-o-Gariri o ro."

⁷¹ Wu taknu ʊs-ton. Wu zeeru, "Me nap ka net-wu wu notte ʊn ma-to ʊn wu á."

⁷² ʊn ra-o wu komte m-rwor à, ʊn gyept-o ʊn yish, keeg-o o-kiit kanuru ayoore-o. Bitrus baksuru ma-to Yeso ruru wu à. ʊnze "rii-o keeg-o o-kiit kenet so-o yoor, wɔa nom she-mo ʊn nap-ʊs re so o-tet." Bɔ wu bakste ká ma-to à, wu heburu ʊs-'won.

Bɔr-ʊs op ʊs-taan

A heette Yeso be-ur Biratus

(Mati 27:1-2,11-14; Ruka 23:1-5; Yoha 18:28-38)

¹ Bɔ ish geste à, Gwɔmo-ne ye ʉn kɔn-se Shir, ʉn sɛk-ye ye ʉn **Yahuda**-ne, ʉn yan-Yoos-de ʉn **karamsa**-o **Mosa** ne, bɔ ʉn yan-ya-ʉt-ma, ye gamuru ʉr-hi, ye nekuru ʉn Yeso ne, ye ya'asuru **Biratus** wu. **Roma**-ne sagbute Biratus Ko-Gwamna-wu ʉn ka dak-o.

² **Biratus** cituru Yeso, “¿Wɔ wu ro ko-Gwɔmo-wu ʉn **Yahuda**-ne?”

Yeso zeeru wu, “Ee, o rworog hond hond.”

³ Gwɔmo-ne ye ʉn kɔn-se Shir ye ma'asuru wu ʉn sakke ʉt-**ba'as** deen.

⁴ **Biratus** dooru wu m-cit komo. Wu zeeru, “¿Wott o ken shas-o o he m-shas á? ¿Hoge moortɔ ʉt-**ba'as** tɔ ye seku wɔ à?”

⁵ Yeso do m-shas á, har **Biratus** bopuru o-nu.

Hun-ne zeeg a kem Yeso n-te o-kan

(Mati 27:15-26; Ruka 23:13-25; Yoha 18:39—19:16)

⁶ To, da-de ʉn ka biki-o, **Biratus** weste m-ho'sunde ʉn wa-**ur-ba'as**-wu a ka'e à, wan-gaan wu hun-ne kone à.

⁷ Wu ken wu ro kon wu a m-zee Barabas à. Wu ro ke'o à, mosse ʉn ye ken yan-koob-de o-dorotte ye ne à, ye ho'e net be-de m-dum à.

⁸ Hun-ne ʉt-moor ne hyoknuru, ye taknuru ʉs-kon be-ur **Biratus**, ye ro m-zee wu nomu ye riio wu wete m-nom à.

⁹ **Biratus** cituru, “Wata, ¿no ʉn con o um hosu no ko-Gwɔmo-wu ʉn **Yahuda**-ne?”

¹⁰ Wu ʉn cit ye kaane remen wu nepste unze shoob-de rwo'e Gwɔmo-ne ye ʉn kɔn-se Shir ye ya'aste wu.

11 Amba Gwɔmo-ne ye ʉn kɔn-se Shir sho'ogsuru hun-ne ʉt-moor ne remen **Biratus** ho'osuntú ye Barabas.

12 **Biratus** dooru ye m-zee komo, “¿Ya ʉm he m-nomu ne ʉn ka wu no zee wu ro ko-Gwɔmo-wu ʉn **Yahuda**-ne?”

13 Ye 'yonsuru ʉs-cɔr komo, ye zeeru, “Kam wu n-te o-kan.”

14 **Biratus** zeeru, “¿Remen yan o ne? ¿Yan riio ne wu nome?”

Ye dooru 'yonsu ʉs-cɔr, ye zeeru, “Kam wu de n-te o-kan.”

15 **Biratus** ne, bo wu cone nome ʉn moor-to ʉn hun-ne bo ye cone à, wu ho'osuru ye Barabas. Wu rwo'uru a bu Yeso ʉs-bukkun. Da-o a komse wu m-dum ʉs-bukkun à, wu ya'asuru karma-ne, ye kemet wu n-te o-kan.

*Karma-ne nomote Yeso ʉr-ar
(Mati 27:27-31; Yoha 19:2-3)*

16 Karma-ne heeturu Yeso ʉn 'woog-o ʉn pyo-o **Biratus**. Ye morogsuru kap ye kuse ʉn kur-de ʉn ye à.

17 Ye cupuru wu cop-o ʉn ho-m jaas-mo o ʉt-gwomo. Ye ceeru o-gond o ʉn yokor, ye cupuru Yeso ʉr-hi.

18 Ka da-de ne, ye taknu wu ʉr-gas de ʉr-ar. Ye zeeru, “Ko-Gwɔmo, hoog ru she'et, ko-Gwɔmo-wu ʉn **Yahuda**-ne.”

19 Ye ko'oturu wu ʉr-hi o-ko o-ko, ye copsuru wu m-ta. Ka da-de, ye kwukturu n-co o ʉn wu unze dorotte-o ka ye wu m-nome.

20 Da-o ye komse wu m-nome ʉr-ar à, ye possuru wu ka cop-o ʉn ho-m jaas-mo o, ye

muuturu wu o ma un wu cop-o, ye ruuturu wu n-do remen ye kemet wu n-te o-**kan**.

A kamag Yeso n-te o-kan

(Mati 27:32-44; Ruka 23:26-43; Yoha 19:17-27)

²¹ Bɔ ye ro wu m-ruut à, ye go'onuru un wu ken wu ne. A ro wu m-zee Simɔn wa-o-Kireni, tato Arekanda ne un Rupus. Wu ro m-jo'on so o-kat. Ye gakturu wu, wu dek ka **kan-o** ye hette kam un Yeso à.*

²² Ye ruuturu Yeso de ken be-de, a de m-zee o-Gorogota, (wata, be-de un caar-o ur-hi).

²³ Bɔ ye woote wu kaane à, ye tebburu wu m-modi mosse ʉs-baat ne se a m-zee o-**mur** à. Ka baat-se rɔ m-haab m-hoog, amba wu swɔ á

²⁴ Ka da-de ne, ye kamuru wu o-**kan**. Bɔ ye kente wu à, ye wonguru hi un de un ye cop-to un wu. Ye ro un nom o-gwambe remen ye hyenet rii-yo kowan he m-kum à.†

²⁵ Kwom-ʉs jero se n-sot, ye kame wu n-te o-**kan**.

²⁶ Wu a kame o-**kan** à, ye ro un gen un **ba'as-de** un wu a sakuru n-ton un hi-de un wu. Ba'as-ur Yeso de ka, "Ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne."

²⁷ Ye kamuru wu un yan-kwup-de un hun-ne ne nen yoor n-te ut-kan, wan-gaan un kom-o Yeso o ur-re, wan-gaan un kom-o ur-kwanta.‡§

* **Bor-ʉs op ʉs-taan:21 15:21** Hyen komo: Roma 16:13.

† **Bor-ʉs op ʉs-taan:24 15:24** Hyen komo: Bɔng 22:18.

‡ **Bor-ʉs op ʉs-taan:27 15:27** Mɔ ken gen-mɔ un do ci-o kwɔɔz un eer *28Bɔ ye kente ye kaane à, ye shooste Ma-to Shir to wu rwo'e wu ken wu gen to à, "Ye mossute wu un ya-ut-ba'as ne."* Remen ye muste wu unze wa-ut-ba'as-wu wu rɔ. Hyen: Ruka

22:37. § **Bor-ʉs op ʉs-taan:27 15:27** Hyen komo: Isha 53:12.

29 Ya-m-arag ʉn cɔw ye zɛerʉ wʉ m-rurɛ ʉn ma-ʉt jaas-tɔ. Ye ma'asurʉ wʉ m-pakte ʉr-hi, ye ʉn zɛɛbɛ, “Huun! Wɔ wʉ zɛɛ wɔa heɛs **Pyo-o Shir**, o warag ɔ do m-ma hɔ-ʉt tet à,*

30 kergene o-**kan**, o gu hi ʉn du!”

31 Kaane tomso Gwɔmo-ne ye ʉn kɔn-se Shir ʉn yan-Yoos-de ʉn **karamsa-o Mosa** ne ye ma'asurʉ wʉ ʉn nome ʉr-ar ʉn hi ʉn de ʉn ye. Ye zɛerʉ, “Wʉ guug ye ken ye, wʉ hoks gun hi ʉn de ʉn wʉ á.

32 ʉrege wʉ rɔ **Kiristi**, ko-Gwɔmo-wʉ ʉn **Isra-ne** wʉ, kergene o-**kan** m-mɔka a hyenet a dekt!” Ka ye a kame ne mosse ʉn wʉ ne à, ye ma'asurʉ wʉ ʉt-reeb.

Mar-m Yeso

(Mati 27:45-56; Ruka 23:44-49; Yoha 19:28-30)

33 Hɔ-ʉr rɔ ʉr-hi hond hond, comb-o swoonurʉ hono o-dak kap har kwɔm-ʉs tet-se m-rim.

34 Kwɔm-ʉs tettʉ ne Yeso 'yonsurʉ ʉs-cɔr 'wɔns-m-'wɔns, wʉ zɛerʉ ʉn rem-de ʉn wʉ, “Eroi, Eroi, ¿rama sabaktani?” ʉnze, “Shir re, Shir re, ¿remen yan ɔ ne o jorʉtʉ me?”†

35 Ye ken ye ro kanɛ eso eso. Bɔ ye hogʉtɛ kan-ʉs Yeso à, ye nap yo wʉ rɔ m-zɛɛ á, ye zɛerʉ, “Hogʉ no, wʉ rɔ ʉn eeg-ʉs **Ereja**.”

36 Wan-gaan be-de ʉn ye wʉ somnurʉ o-rek, wʉ shoosurʉ o-pɔog ʉn hɔ-mɔ o-anab-mɔ o-zambo. Wʉ sakurʉ n-tɛ o-kɔ, wʉ tebburʉ Yeso

* **Bɔr-ʉs op ʉs-taan:29 15:29** Hyen komo: Bɔng 22:7; 109:25; Mark 14:58; Yoha 2:19. † **Bɔr-ʉs op ʉs-taan:34 15:34** Hyen komo: Bɔng 22:1.

wu su. Wu zeeru, “Yage a hyenet ko **Ereja** a haan wu kerguntute wu à.”‡

37 Ka da-de ne, Yeso 'yonsuru us-cor 'wons-m-'wons. Hoog-o un wu arguru m-neke.

38 Bo Yeso merte à, gund-o a sente ish-o un “Be-de un Shir de jiishe ba m-kukop à” un **Pyo-o Shir** un bo-o o-Urusharima, o yishuru zee-mo n-ton har n-dak.§

39 Wan-co-wu un karma-ne o-zungu wu ro kane eso, wu hyanuru mar-m Yeso. Wu zeeru, “Nip-o, ka net-wu **Wa-wu Shir** wu.”

40 Ye ken ne'a-ne ye ro kon tomso, ye ro m-segbe rii-yo nome à. Be-de un ye **Meri** ro kon wa-o-Magudarin, Sarome wu, **Meri** inu **Yakubu** rek-wu un Yosi.

41 Da-o Yeso ro un dak-o o-Gariri à, Ka ne'a-ne ye, ye ro wu m-dore. Ye ro wu m-reegte. Ye ken ne'a-ne ye ro kon tomso ne deen ye shie wu o-Urusharima à.*

A jok u-ur Yeso

(Mati 27:57-61; Ruka 23:50-56; Yoha 19:38-42)

42 Kap yo ka yo un kor ho-de ur-Jaw. Ho-de un zonge-to un **Ho-de ur-Wuwe** de un **Yahuda**-ne.

43 **Yusuhu** ko-ya-o-Aramatiya haante ho-de Yeso mare à m-rim. Kashi un net-wu be-de un sek-ye yan-ya-ut-ma. Wu ro ur-'er Shir rwuunte un gwomo-to un wu ne. **Yusuhu** nomuru jaab-o ut-men, wu cowuru be-ur **Biratus**. Wu konuru Biratus ya'as wu u-ur Yeso.

‡ **Bor-us op us-taan:36 15:36** Hyen komo: Bong 69:21.

§ **Bor-us op us-taan:38 15:38** Hyen komo: Rwu 26:31-33.

* **Bor-us op us-taan:41 15:40-41** Hyen komo: Ruka 8:2-3.

44 **Biratus** wu dek unze Yeso mereste á. Wu agnuru wan-co-wu un karma-ne o-zungu, wu cituru wu ko Yeso mereste à.

45 Da-o wan-co-wu un karma-ne o-zungu rure **Biratus** unze Yeso she'esute m-mar ne à, wu ya'asuru **Yusuhu** ur-u.

46 Ka da-de ne, **Yusuhu** haaru, wu oonuru gund-o pus-o o ur-bon. Wu kergunturu Yeso. Wu hokkuru wu un o. Wu dekururu wu, wu russuru wu un o ken saag-o o a ro hinge n-te o-ta'ar à. Wu yirigturu caari-o o-ta'ar, wu zwopuru ish-o un saag un o.

47 **Meri** wa-o-Magudarin un **Meri** inu Yosi ye gwotururu be-de **Yusuhu** russu wu à.

Bɔr-ʊs op ʊs-cind

Ine-m Yeso be-de un margan-ne

(Mati 28:1-8; Ruka 24:1-12; Yoha 20:1-10)

1 Bɔ ho-ur hebutu à, **Ho-de ur-Wuwe, Meri** Magudarin, un Sarome ne, un **Meri** (inu **Yakubu**) ne, ye haaru, ye oonuru now-mo m-shi'igin ye duusute u-ur Yeso.

2 Ish gasuru n-sot n-sot, ho-de o-Rahadi, ho-ur ro m-dakan ye haanuru un saag.

3 Ye ro m-neke ut-orum ut-orum. Ye cituru hi un de un ye, “¿Wa he na m-yirikte un ka ta'ar-o un ish-o un saag?”

4 Bɔ ye woote à, ye gwodburu, ye 'wossuru a yirigsute o-ta'ar.

5 Ye cowuru un saag. Bɔ ye tuwte un saag à, ye 'wossuru ko-beeb tara so un kom-o a re un cop-o o-gund ne o pus-o, o m-seeb. Ye zapuru us-zap.

⁶ Amba **wan-tom-wu Shir** zeeru ye, “Nɔ hogɛ o-gyer á. Nɔ un hoob-o Yeso wa-o-Nazaret-wu a kame o-**kan** à. Ai, wu rɔ kon á. Wu inute be-de m-margan ne un hoog ne. Gwot nɔ, be-de ka de a rustu wu à.

⁷ Neke nɔ, nɔ rure yan-neke-mo un wu kap un Bitrus ne. Nɔ zee, ‘Yeso a be nɔ m-wɔ un dak-o o-Gariri. Reenɔ o nɔ he wu m-hyan bɔ wu rure nɔ à.’ **

⁸ Ka ne'a-ne ye ruuru ʉs-rek ʉs-rek be-de un saag gyɛr-o-gyer. Ye ma'asuru ʉs-zap. Ye tepse net un cow á.

[To ken takurda-to un n-ga to rott Mark 16:9-20 á.]

*Meri hyanag Yeso un hoog ne
(Mati 28:9-10; Yoha 20:11-18)*

⁹ Da-o Yeso ine un hoog ne à, ho-de o-Rahadi, un co un co wu rwunturu hi un de un wu be-ur **Meri** wa-o-Magudarin. Wu wu Yeso ruute **ya-ut-kot** nen ta'voor un hi-de un wu.

¹⁰ Ka ne'a-wu haaru be-de un **yan-neke-m Yeso**. Wu 'wɔssuru hur-de un ye naasute. Ye ro ʉs-'won. Wu ruru ye rii-yo takne à.

¹¹ Da-o ye hoge Yeso inute un hoog ne à, har **Meri** hyeneste wu, ye dek ma-to un wu unze wu hyanag wu á.

*Yan-neke-m Yeso hyanag
Yeso un hoog ne
(Ruka 24:13-35)*

* **Bɔr-ʉs op ʉs-cind:7 16:7** Hyen komo: Mati 26:32; Mark 14:28.

12 B̄o a jimite à, Ȳeso rwunturu hi ʉn de ʉn wu be-de ʉn yan-neke-m̄o ʉn wu nen yoor da-o ye ro m-ha o-k̄ot à. Amba wu baramsute, sa o zee wu ken net-wu.

13 Ye warguru, ye ruru ye kuse be-de ʉn yan-neke-m̄o ʉn wu à, amba ka ye kuse à ye dek ma-to ʉn ye ʉnze ye hyanag Ȳeso á.

14 Da-o hor-o, yan-neke-m̄o ʉn wu ro ʉn re ʉn rii-yo m-re, nen op o-gaan. Ȳeso rwunturu hi ʉn de ʉn wu be-de ʉn ye. Wu nakuru ye ut-to remen koob-de ʉn sher-m̄o ʉn ye ʉn cikt-de ʉn ye ne. Ye bop ma-to ʉn ye hyane wu inute ʉn hoog ne á.

*Ȳeso ya'aste yan-neke-m̄o
ʉn wu m-senge*

*(Mati 28:16-20; Ruka 24:36-49; Yoha 20:19-23;
Seng 1:6-8)*

15 Ȳeso zeeru ye, “Neke no hono o-dak kap, no ko'ot **Ma-to m-Rerem** to Shir be-de ʉn ko wu ke net-wu.†

16 B̄o ʉn wu shere ʉn ka **Ma-to m-Rerem** to à, komo a yo'os wu m-ho, Shir a sokse wu **ba'as-to** ʉn wu. Amba wu shere ʉn ka **Ma-to m-Rerem** to á a piishe wu ut-ma untun wa-ur-ba'as a 'ye wu ur-koob.

17 Ka ye shere ʉn Ma-ut re to m-Rerem à, yea nom rem-se ut-hyat. Har ʉn beeb ʉn de, yea ruut **ya-ut-kot**. Yea teper ʉn rem-to ye yoose á.

18 Ko ye ship hw̄o ʉn kom-to ʉn ye, ko ye su pere ba m-nap, yea mer á. Ye **seke** ya-ʉs-gom kom-to ʉn ye, ka gom-se a te.”

† **B̄or-ʉs op ʉs-cind:15 16:15** Hyen komo: Seng 1:8.

Shir d̄ek Ȳeso n-T̄on shir
(Ruka 24:50-53; S̄eng 1:9-11)

¹⁹ Da-ō Ȳeso Wan-Koyan na kom̄s̄e r̄ur̄e ṽn yan-neke-m̄o ṽn w̄u ka ma-t̄o à, Shir d̄ekur̄u w̄u n-T̄on shir. W̄u she'etur̄u ṽn kom-o a r̄e-ō Shir.‡

²⁰ Ȳe n̄e yan-neke-m̄o ṽn w̄u, ȳe ruurū k̄o kene ȳe ro m-k̄o'ot ṽn **Ma-t̄o m-Rer̄em** t̄o Shir. Ȳeso Wan-Koyan na w̄u ro ȳe m-gu. W̄u ro m-do'e ṽn ma-t̄o ṽn ȳe m-'w̄ons ṽt-hyat n̄e t̄o ȳe ro m-n̄om à.

‡ **B̄or-ṽs op ṽs-cind:19 16:19** Hyen komo: S̄eng 1:9-11.

ut-Hun New Testament

Hun-Saare: ut-Hun New Testament New Testament

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hun-Saare

Contributor: WBT Central Zone

© 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc. in cooperation with the Ut-Hun Bible Translation Project All rights reserved. The New Testament in ut-Hun (Eastern Dukawa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 29 Jan 2022

4b40cd80-7cb8-5d3d-8563-557f030f99d7